

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

N:r 8 Aug.

1956 Pris 75 öre

Status

Västjämtland

Nybyggnader,
reparationer

samt

golvbeläggningar

utföres

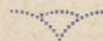
ALI SVÄRDBY

Byggmästare

UNDERSÄKER — Tel. 118

FACKMANNEN

ger kvalitet

anlita

Lundhags Rörledningsfirma

Värme- och sanitära
anläggningar

Tel. 131

UNDERSÄKER

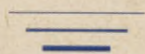
Tel. 131

Alla uppdrag

inom branschen

utföres med

omsorg — kvalitet — garanti

Vänd Eder till

Olofssons Måleri

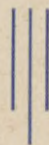
Tel. 10 — BJÖRNÄNGE

Bäckmans Elektriska Eftr.

JÄRPEN

Telefon: Lagret 283

Bostaden 284

Utför: *Elektr. installationer-
och anläggningar.
Reparationer med
fackgaranti.*

Levererar: *El-material.*

Kontrollmärke
lagligen skyddat

19:e årg.

Nr 8 - aug. 1956

Ansv. utg.: EINAR HILLER

Redaktör: AKE ROOS

Ägare:

De Lungsjukas Riksförbund

REDAKTION:

Kocksgatan 15, Stockholm 4.
Telefon 41 39 99 och 44 40 40.
Postgironr 95 00 11.Prenumerationspris:
Helår 8 kr, halvår 4:50 kr

Annonsspriser:

1/2 sid. 400:—, 1/3 sid. 225:—,
1/4 sid. 125:—, 1/8 sid. 65:—.

Småannonser:

58 mm spaltbredd 65 öre mm.
90 mm spaltbredd 90 öre mm.

UR INNEHÅLLET:

OPIUMMISSBRUKET	4
VITAMINER BOTAR HÖSNUVA	5
OM LITTERÄRA ANSIKTEN ..	6
EN FÄNGE OM FÄNGVÄRDEN	8
DEN PERSONLIGA KONDI- TIONEN	10
SOCIALMEDICIN I EGYPTEN	12
"KARNEVAL" PÅ SANATO- RIUM	14
(bilduppslag)	
TBC-MEDEL MOT MS-SJUK- DOM	16
ODE TILL JORDEN	17
(dikt av S. Thiessen)	
SJÄLVHÄVDELSE	18
(novell av B. Widing)	
KLORAL TILL NATTEN	20
(novell av I. Hammar)	
SCHACK	24
KORSORD	26

Nordiska tbc-förbunden kräver bättre eftervård

DNTC, vilket är De Nordiska Tuberkulosförbundens Centralorganisation har haft sitt nionde årsmöte. Det hölls i Lillehammer, Norge, 20—22 juni i samband med Tuberkuløses Hjelpeorganisasjons landsmöte.

Sedan DNTC bildades i Reykjalundur, Island, 1948, har vid centralorganisationens årsmöte alltid förelegat en huvudfråga, där representanterna från de fem nordiska länderna sökt samordna uppfattningarna. Frågan om den fortsatta minskningen i tuberkulosdödligheten och den därav följande förskjutningen i tuberkulosbekämpandet var årets huvudfråga. Från samtliga nordiska länder rapporteras en likartad tendens från allmänhetens och i viss utsträckning tyvärr också från myndigheternas sida. Med utgångspunkt från sjunkande dödlighetsciffror är man färdig att negligera tbc som folksjukdom och därmed även färdig för en viss nedrustning i tuberkulosbekämpandet, såväl medicinskt som socialt.

De lungsjuka, som själva vet vilka förödande verkningar sjukdomen ännu har i de enskilda fallen, delar icke denna optimistiska syn på nuet och framtiden. Glädjen över den minskade tuberkulosdödligheten får ej skymma de faktiska skadeverkningar sjukdomen alltjämt medför.

Den officiella tuberkulosstatistiken är visserligen föremål för diskussion även i denna tidnings spalter. Vad denna statistik betecknar som recidiv är möjligen inga recidiv ur strängt medicinsk synpunkt. Den påtalade recidivsiffran 66 procent, som — enligt uttalande från läkarhåll — "spelat en framträdande roll i Status och där blivit grundligt

missförstådd" — är för oss intet exakt tal.

Vid svenska sanatorier vårdades dock 1954 15.663 patienter. Där finns många förlorade dagsverken. Cirka två miljoner vård dagar under ett år till en beräknad vårdkostnad av cirka 45 milj. kronor är pengar. Om vi skulle tro, att den undersökning som gjorts vid Lungkliniken i Uppsala är representativ för hela landet, uppgår de verkliga recidivfallen till 26 procent. Denna siffra stämmer också med Islands, där recidivfallen uppges till 28—30 procent av antalet insjuknade. Med ett accepterande av denna procentsats, som säkert är för låg för Sverige, blir antalet på nytt och kanske onödigt insjuknade och de kostnader dessa medför för samhället och individen avsevärda belopp, inför vilka anslagen till konvalescentvård, arbetsvård och återinpassning i produktionen blir blygsamma summor.

Dödligheten minskar hastigt. Nära 1.000 döda under ett år är dock ingen bagatell. Men — säger de som talar om förestående nedrustning i tuberkulosbekämpandet — vårdtiden minskar så avsevärt tack vare dagens intensiva behandlingsmetoder, att en sanatoriekur nu kan jämföras med en lasarettvistelse för vilken annan sjukdom som helst.

1954 hade 37 procent av de vårdade en vårdtid mellan en och fyra månader, 35 procent en vårdtid på upp till ett år och 6 procent en vårdtid på mer än ett år. För samtliga dessa tillkommer dessutom en mer eller mindre lång konvalescenttid.

Med utgångspunkt från dessa förhållanden anser vi tuberkulosbekämpandet alltjämt lika aktuellt

Indisk baby lugnas med opium

Indien och Pakistan använder man alltjämt opium som en gammal huskur mot åkommor som t. ex. influensa, diarré och huvudvärk. De som använder det är ofta folk, som aldrig skulle hitta på att tillkalla läkare, antingen för att de inte har råd, eller för att de bor för långt borta, eller överhuvudtaget inte tror på läkare. På landet är det ingenting ovanligt, att man ger barnen opium för att de skall hålla sig lugna, medan modern arbetar. I sådana fall tillreds opium ofta som ett slags te-liknande dekokt.

Efter kriget har dock opiummissbruk av detta slag blivit mera sällsynt än förr. Från ca 160 ton åren 1948—49 har konsumtionen sjunkit till ca 90 ton 1953—54. Det har skett tack vare intensivt arbete från regeringens sida, som har gjort upp en 10-årsplan, som syftar till att helt och hållet förbjuda användande av opium på detta sätt, meddelar Förenta Nationernas "Bulletin of Narcotics".

Opiumrökningen i Indien officiellt nästan utrotad

Även opiummissbruket i dess typiska och mest kända form, rökning, är stätt i avtagande i Indien, faktiskt i så hög grad, att man nu kan tala om, att opiumrökning håller på att försvinna. 1954 fanns det i hela landet endast 2.509 inregistrerade opiumrökare (hela befolkningen i landet är 365 miljoner). I början av detta sekel var opiumrökning ytterligt vanlig. Det var denna form för opiummissbruk som föranledde myndigheterna att ingripa.

1954 producerades det på laglig väg 773 ton opium, som allt gick till medicinska ändamål (som känt använder man opium till framställning av bl. a. morfin och kodein). Hur stora mängder som därutöver har odlats olagligt kan man inte bestämt konstatera, men en del upplysningar har man dock att bygga på. Utrikesministeriet i Iran meddelade t. ex. för ett halvt år sedan, att årsproduktionen av opium enbart i Iran de senaste 10 åren har legat

mellan 700 och 1.200 ton. Det är därför uppenbart, att den totala världsproduktionen är åtskilliga gånger större än den i lag tillåtna och att miljoner och miljoner av människor är hemfallna åt missbruk.

Flera omfattande internationella avtal har de senaste åren slutits för att stävja missbruket och kontrollera produktionen. Den första konventionen undertecknades redan 1912, den senaste 1953. Intill 1953 års konvention trädde i kraft fanns det inga bestämmelser rörande internationell kontroll av odlingen av opiumvallmon, lika lite som det existerade något förbud mot användande av opium till andra ändamål än rent medicinska. Anledningen till detta har bl. a. varit, att det är så ytterst svårt att kontrollera produktionen av lantbruksprodukter i allmänhet — och även opiumvallmon är ju ett slags lantbruksprodukt. Man kontrollerade alltså under tidigare år produktionen av opiumprodukter, men inte själva produktionen av opium.

(Forts. sid. 25)

som någonsin. På det medicinska området återstår att ytterligare nedbringa dödlighetsfrekvensen och recidivprocenten. På det sociala området återstår ännu mycket innan de av sjukdomen drabbade erhåller en god konvalescentvård, en med hänsyn till hälsotillstånd och arbetsförmåga lämplig utbildning och arbetsanställning och i de fall sjukdomen medför bestående invaliditet, en god försörjning utan förödmjukande former, eller i korthet uttryckt, en värdig eftervård.

Från det svenska förbundets sida instämmer vi alltså helt i uttalandet från Lillehammer:

"Tuberkulosförbunden i Norden har som främsta målsättning att socialpolitiskt främja all eftervård för de tuberkulösa.

Tuberkulosdödligheten sjunker, men recidivprocenten i sjukdomen

är alltjämt onormalt stor, varför tuberkulosförbunden fortfarande anser tuberkulosen som en av de stora folksjukdomarna.

Socialt står de tuberkulösa i en medicinsk särställning, som fordrar all uppmärksamhet från officiellt håll. Med en koordination av eftervården och arbetsvården och genom att ge ökade resurser för omskolning och arbetsträning kunna de tuberkulösa i största utsträckning återföras till produktionslivet.

Tuberkulosbekämpandet har gjort stora landvinningar de sista åren. De vunna positionerna kunna dock endast bibehållas genom intensifierad kamp, varför De Nordiska Tuberkulosförbunden icke accepterar en negativ inställning till de sociala följder för individen och samhället, som tuberkulosen fortfarande i mycket hög grad har."

SIGFRID JONSSON

Kommunalt bidrag till privatfirma för handikappade

Fattigvårdsnämnden i Stockholm har funnit att staden bör ge ekonomiskt stöd åt firman AB Carex, som sysselsätter ett 30-tal partiellt arbetsföra. Dessa är bl. a. skadade av cancer, tuberkulos, reumatism och psykiska sjukdomar.

Firman startades en gång i tiden av Elektrolux för att ge sysselsättning åt invalidiserade. Hittills har den fått stöd av Stadsmissionen, men nu anser denna, att Carex är moget för kommunalt bidrag.

Säger stadens fäder nej till anslag, upphör Elektrolux med sitt dotterföretag. Man får därför hoppas att staden visar generositet. Ett sådant här företag, som ger sysselsättning åt partiellt arbetsföra bör givetvis stödjas och uppmuntras av vederbörande kommun.

Vitaminer ger bot för hösnuva

"Enligt en rapport av H. Neber har goda resultat uppnåtts med vitamin B₁₂ vid höfeber och vissa hudsjukdomar", meddelar publikationen *Spectrum International*. "Anfall av höfeber förebyggdes hos 3 av 5 patienter, som under 8—10 dagar behandlats parenteralt med 3.000 till 5.000 mikrogram vitamin B₁₂. Två av de 3 patienterna fortsatte att vara symtomfria, medan den tredje fick rhinitis vasomotorica. Hos 41 patienter med olika hudåkommor uppnåddes de bästa resultaten vid dermatoser av allergiskt ursprung. Doseringen anpassades efter åkomsten. God verkan erhöles vid fall av kontaktdermatiter, vid av droger framkallade eksem, acne rosacea och acne vulgaris. En patient, som led av lichen ruber planus, blev helt kurerad efter långvarig behandling med vitamin B₁₂."

Vår läkarbrist

"Det råder som bekant här i landet högst skilda uppfattningar om läkartillgång och läkarbehov", skriver dr Peter Heimann, Örnsköldsvik, i en artikel i *Svenska Läkartidningen*. "Läkarbrist är ett relativt begrepp och av många förnekas att en sådan existerar. Andra hävdar å sin sida att bristen är stor och därför utbildas nu allt flera läkare i allt snabbare takt, en utveckling som inte minst av läkarnas egna organisationer följes med oro. Man kan ha olika uppfattningar om läkarväsendets organisation och olika uppfattningar om hur många läkare som behövs i ett land. Säkert är att folkhälsan inte på något sätt synes proportionell mot antalet läkare.

Men ingen kan väl förneka att vi för närvarande har en allvarig situation som yttrar sig i en lokal läkarbrist. Det hela kan också uppfattas som en fördelningsfråga, det föreligger en disproportion mellan läkartillgång i storstad och landsbygd, mellan Sydsverige och Norrland. Om vi läkare hävdar att det här är en organisationsfråga och en fråga om läkarfördelningen och inte om en absolut läkarbrist som berättigar staten till massutbildning av nya läkare borde vi också visa detta

praktiskt och aktivt. Som det är nu kan det synas att endast ett visst överskott av läkare garanterar att även mindre populära provinsialläkardistrikt och norrlandssjukvården får sitt läkarbehov fyllt."

*

Ingen kan väl på allvar påstå, att vårt land har tillräckligt med läkare. Ständigt och jämt uppstår svårigheter till följd av läkarbristen. Som exempel kan nämnas den operativa, "rationaliserade" atmosfären på våra sjukhus, de månadslånga väntetiderna för häktade lagbrytare, som skall sinnesundersökas, och de nästan årsårlånga väntetiderna hos representanter för vissa medicinska specialiteter. Man kan också återropa läkarnas egna och ofta återkommande ord om att de är alltför överhopade med arbete.

Det behövs snabba åtgärder för att ytterligare öka kapaciteten hos de medicinska utbildningsanstalterna.

Red.

Sjukvårdsbiträdenas utbildning

"En läkare måste studera ca 8 år efter studentexamen, innan han som med. lic. kan bli förordnad som ordinarie underläkare", konstaterar med. dr Erik Forsgren i en artikel i *Socialmedicinsk Tidskrift* om behovet av utbildning för sjukvårdsbiträden. "Det krävs ytterligare 10—20 års sjukhusutbildning, innan han vid 40—50 års ålder kan få fast anställning som sjukhuschef. Sjuksköterskorna har en treårig utbildning åtföljd av ett par år som assistentsköterska. Men sjukvårdsbiträdena kan utan någon som helst yrkesutbildning erhålla fast anställning i övre tonårsåldern efter tre månaders provtjänstgöring och mot en relativt hög lön, mycket lågt beskattad, om man jämför med de vanligen familjeförsörjande läkarna, som måste betala en enorm marginalskatt på sin till ett par decennier koncentrerade livslön.

Som sammanfattning och slutomdöme vill jag framhålla, att den engelska utbildningen av sjukvårdsbiträden resp. sköterskeassistenter för mig synes vara föredömlig. Genom att nyttja engelsmännens tioåriga erfarenheter på detta område, skulle vi kunna erhålla en mycket god hjälp vid organiserandet av dylik utbildning här i landet och undgå många misstag. Det snabbt stigande behovet av

geriatrisk vård kräver en snabb ökning av tillgången på sjukvårdskunnig personal. Genom tillgång på skolade sköterskeassistenter, som kan meddela kvalificerad sjukvård, ge patienterna medicin per os, per rectum och subcutant skulle vi i hög grad minska behovet av sköterskor, varpå stor brist råder särskilt vid geriatriska sjukhus, hem för kroniskt sjuka, tbc-sjukhus etc. Landstingen borde med det snaraste starta en försöksverksamhet utan att vänta på den statliga utredningen, som kanske tar många år i anspråk, som fallet ofta är med statligt utredningsarbete."

Kraven för höga på arbetsvården

"Ett väsentligt drag i arbetsvårdens dynamik är det faktum att antalet sökande de sista tio åren stigit kontinuerligt från 6.000 till 22.000 men att antalet placerade inte ökats nämnvärt, så att gapet mellan önskade och förverkligade åtgärder vidgats alltmer", framhåller dr C. G. Berglin, Göteborg, i en artikel i *Svenska Läkartidningen*.

"Dessa proportioner förskjuter sig givetvis år från år, men hittills har förskjutningen skett i jämförelsevis ogynnsam riktning. Under arbetsvårdens första tid (1945—47) kunde åtgärder vidtas för nästan samtliga sökande, år 1954 däremot endast i 62 % av ärendena. Fenomenet sammanhänger bl. a. med marknadsläget, men en viktig faktor är säkerligen också att de remitterande organen alltmera kommit att betrakta arbetsvården som ett reguljärt led i medicinsk och annan behandling. Okritisk propaganda, okunnighet om resurserna och bristande insikt i problemens art har medverkat till att anspråken i somliga fall blivit för högt uppskruvade. Arbetsvård har kommit att framstå som ett slags patentmedicin. En sådan situation kan lätt skapa besvikelse för patienter, sänkt good will för läkare, onödig belastning i tidsomgång och moralisk press för arbetsvårdare. Det är därför viktigt att remisserna inte ger uttryck åt förhastade förväntningar och ordinationer. Remissinstanserna bör bemöda sig om en genomtänkt indikationsställning, gärna i direkt samråd med arbetsvårdarna, vilkas mångsidiga erfarenhet på området ofta måste bli utslagsgivande för ärendets bedömning."

Redaktionen ansvarar inte för insända manuskript, teckningar och foton som ej beställts. För inköp av material etc. träffas redaktören måndagar och fredagar.

UR PRESSEN

Palsternackor, blomkålshuvuden

— DIVERSE LITTERÄRA ANSIKTEN —

Just nu kan vi tala om en litterär paus för oss bokläsare. Vi besväras inte av några nyheter utan kan ägna oss ostört åt det vi redan har. Det kan vara skönt att på nytt bläddra i det man läst, fördjupa sig i det tidigare avnjutna, fundera över ett och annat som möter oss på välkända bokblad För våra författare är situationen en annan. Många av dem sitter nu och brottas med nya ordmassor, idéerna sättas på pränt i sommarstugor och avskilda kamrar, där figurerna röra sig på tanke-djupen, stiger fram, putsas av, fin-slipas till levande människor, skickas vidare till förlagens tryckpressar, för att så småningom finna nåd för våra ögon, skänka nya upplevelser och stilla vår läshunger. Man kan sitta i lugn och ro och fundera lite över författararbetet i allmänhet medan man väntar på de nya böckerna.

En författare måste göra levande verklighet, han måste trycka hårt på fantasins knappar för att få det rätta ljuset att spela över scenen, få figurerna att leva också i läsarnas värld — inte bara i sin egen. I ordsnickeriet ingår många konstgrepp; varje författare med självaktning har sin egen instrumentbräda, ett tangentbord, där orden och klangerna lever. Och kan han hantera sitt tangentbord på rätt sätt, ge tillräcklig färg och styrka åt sina figurer, kan det i bästa fall — vid mycket hög ålder — bli ett nobelpris. Men i vanliga fall får det väl räcka med en någolunda stor upplaga och ett hyggligt mottagande från läsarna, som trivs med hans figurer och väntar sig nya upplevelser ur hans mystiska verkstad.

Dessa enkla funderingar är ingen vägvisare i författandets teknik utan bara ett tafatt försök att lite närmare skärskåda denna omdiskuterade form av arbete i den fulla sysselsättningens samhälle. "Han har en bra

Harry Martinson

penna", säger man, och är man riktigt gripen blir det lätt starkare ord; häxmästare, snille, geni osv. Ett flitigt läsande av bokrecensionerna ger en rik provkarta på starka ord, ofta upprepade ord och överord, inför en författares tankeprestationer. Under alla förhållanden är sådana omdömen en bra barometer över de känsloreaktioner en skönlitterär författare lyckats åstadkomma hos läsarna. Och det är väl till att börja med ett gott resultat. Sedan får tiden visa om skapelsernas glans står sig eller rent av försvinner helt och hållet.

Men för att återgå till författariets detaljfrågor så sysslar ju författaren ofta med att göra levande människor av ett större eller mindre antal ord, vilket väl torde vara åtskilligt knepigare än andra hantverk. Så långt kan man vara ense.

De enskilda egenheterna i en litterär tankebyggnad kan vara roliga att studera utan att man för den skull behöver tappa bort helheten.

Lite amörforskning i böckerna kan ge djupare innebörd åt våra egna upplevelser av dem. Det behöver inte vara så vetenskapligt som man tror. Författarna skulle nog i många fall ha en viss nytta av att höra vad de vanliga läsarna — inte bara de yrkesmässiga litteraturbedömarna — tänker och tycker då de läser. Jag hörde en gång en läsare, som var mycket besviken över att hennes älsklingsförfattare inte talade om hur huvudpersonerna såg ut — hon fick ingen klar uppfattning om deras ansikten. En försäkran om att det moderna måleriet också i många fall utesluter enskilda detaljer, exempelvis i ett ansikte, och bara låter oss ana kunde inte lugna hennes upprörda känslor — ansikten måste finnas med. Och "ansikten" spelar säkert en stor roll i litteraturen.

Författaren Lars Ahlin fick själv vid ett tillfälle erfara en läsarinns besvikelse. Nu var det dock inte något ansikte i hans roman Tåbb med manifestet hon var besviken över. Tvärtom var hon tydligen mycket nöjd med Tåbb i allmänhet och särskilt hans röda hår. Hennes besvikelse bottnade i att Lars Ahlin själv inte var rödhårig!

För övrigt, om man har lust att forska vidare i Ahlins ansiktsteknik, kan man hitta ypperliga exempel i hans böcker. En festlig ansiktsmask tecknar Ahlin i den nämnda boken då Tåbb vid ett tillfälle, mot sina vanor, gjorde ett krogbesök och uttryckte sin otålighet över att flickan, som serverade, försvann utan att ha gett honom de begärda halvorna. Tåbbs bordsgranne anmärker då spydigt. — "Besinna, hon kanske sitter på muggen. Även serveringsflickor behöver sitta på muggen — now and then." Man får sedan en stark känsla av att författaren tar ordentlig hämnd för den spydiga kommentaren i följande porträtt: "Han skrattade som en skata. Två amerikanska guldänder glimrade till. Han såg ut som en torr palsternacka i ansiktet. Han var sjukligt skrumpgul med en egendomlig svart tvärrandning i huden och med

KULTURELLT

allt skarpare anilinfärger neråt hal- sen."

I samma lokal som Tåbb sitter också en blind och förtär pilsnerdricka. — "Den blinde hade ett dött, pussigt gumansikte. Han hade blivit blind av ett sprängskott. Den döda, feta huden var översållad av blåsvarta stänk. Ansiktet påminde om ett maskätet blomkålshuvud."

Man lägger märke till att båda dessa ansikten hör hemma i växternas värld, en *palsternacka* och ett *blomkålshuvud*, försedda med starkt markerade sjukdomssymtom. I förbigående kan nämnas, att förruttnelseprocessen är ett starkt tema i Ahlins böcker och i Tåbbs krets möter vi t. ex. en figur, som han kort och gott kallar "Surbenet".

Ett tredje porträtt, en ung flicka på ett kafé, en tidig måndagsmorgon. — "Flickan hade nyss vaknat. Hon luktade ännu säng och sömn. Två finnar brann som stoppsignaler i hennes ansikte och ögonen rörde sig måndagsstela. Hon hade ett burrikt ljust hår som hon i hastigheten bundit ihop i nacken med ett blått band."

Det sista ansiktet ger intryck av friskhet och ljusare färger i motsats till de två föregående. Vill man hitta ett mera nyanserat kvinnoansikte hos Ahlin, kan man söka det i boken *Jungfrun* i det gröna. — "Astrid hade en lång hals som bar fram huvudet ovanligt högt. Hon var pojkklippt med bakåtstruket hår. Pannan verkade därför större och friare. Hon var blond. Ögonbrynen var så ljusa och smala att de knappast syntes. Muskelnerna under ögonbrynen var desto tydligare och känsligare. Nu blundade hon. Kanske det var därför som formerna i hennes kyliga och intelligent ansikte blev så stränga? Endast läpparna uttryckte något tillfälligt. De var lätt hänfulla, lätt öppnade. Underläppen var något kortare, tillbakahållen av en tangerad äckelförnimmelse."

Författaren kan välja olika vägar, ta till olika uttryckssätt för att levandegöra. Man har svårt att tänka sig en litteratur helt utan "ansikten", det må nu gälla levande människor eller andra ting. Om författaren av olika skäl undviker detaljbeskrivningar och hänger sig åt andra uttryckssätt gör väl läsarna ändå ofta ansikten, personer, med hjälp av böckernas stoff — personer

som man vill vara förtrogen med. Damen, som blev besviken över att Lars Ahlin själv inte hade rött hår i likhet med romanhjälten Tåbb, är ingen sällsynhet. Dylika besvikelser brukar särskilt komma till synes om man gör film av flitigt lästa och älskade böcker. Vi minns hur vi för några år sedan med spänning gick för att se Harry Martinsons *Vägen till Klockrike* som film under samma namn. Jag tror inte att Harry Martinson på något ställe i boken skarpare markerat hur huvudpersonen "Bolle" såg ut. Men man hade nog i allmänhet gjort sig en föreställning om en landsvägsriddare med betydligt vänare anletsdrag och andra uttryckssätt än den skådespelare, som lufsade omkring på filmduken med ofta fånig mimik i det fulla ansiktet. För min egen del tycktes filmen, trots att den var välgjord och i många stycken bjöd på fin skådespelarkonst, nästan misslyckad därför att jag inte var nöjd med "Bolle". Och han var ju ändå det viktigaste i hela filmen! Så sökte man skölja ned besvikelsen med en tidningsnotis, som förtäljde att Harry Martinson själv var nöjd med den gestaltning skådespelaren i filmen gett åt hans "Bolle". Och då fick väl vi andra också med knorr i hjärtat försöka

vara nöjda. Men filmrecensionerna, åtminstone i Stockholm, gav i stort sett uttryck åt samma besvikelse över filmens "osympatiske" landsvägsriddare. I korthet kan väl allt detta sammanfattas i att bokens huvudperson framstod på annat sätt än efterrapningen på filmremsan. Kanhända hade man också här — liksom med Ahlin och hans "Tåbb" — kopplat samman författaren och romanfiguren. Många ville i "Bolle" se något av Harry Martinsons blida väsen, hans filosofiska grundton — kanske också något av hans eget utseende. Det fanns tydligen mycket mera av den andlige fadern i boken — därav kom besvikelsen över filmen.

Författaren arbetar bara med ord, men hans figurer — och ansikten — kan ändå vara starkare, mera levande än allt vad modern bildteknik av idag kan framställa. De intryck bokens blad förmedlar blir i alla fall de längst bestående. Det sagda må nu vara en sporre för alla manuskriptarbetare i undangömda sommarstugor och arbetsrum — deras "ansiktslyftning", och andra litterära konstgrepp, ska ge oss nya upplevelser, när sommaren är gången och en ny bokflod åter är över oss. *Sixten Hammarberg*

EN DIKTBOK

Marie-Anne Bergman-Larby har givit ut en del av sina dikter. Det lilla häftet behöver säkerligen inte drunkna i den stora årliga versflooden över vårt land, ty författarinnan har redan många lyssnare. Dem har hon skaffat sig via radion, där hon några gånger medverkat i programmet "Vardagsmorgon". Även genom sina bidrag i pressen har hon blivit bekant.

Författarinnan har ur sin nuvarande lilla vita värld — hon ligger på sanatorium — sökt utblickar över en tillvaro, som stundom ter sig grå, trist, tröstlös men dessemellan skimrar i en skirhet som kan bli betagande, ofta gripande. Hon har inte den lungsjuka Harriet Löwenhielms graciösa galghumor, ej heller sanatoriepatienten Edith Södergrans hektiska, hybrismättade attityd mot livet. Marie-Anne Bergman-Larby

Marie-Anne Bergman-Larby

är dämpad, talar lågmält. Men under den stilla ytan, bakom det sobra föredraget finns det spänning, en komprimerad stämning, som ger hennes strofer liv. Med det eget upplevda självklarhet formas innehållet i hennes dikter, växer fram

(Forts. sid. 26)

Fånge kritiserar fångvården

Sverige har en human fångvård. Säkerligen en av de humanaste i hela världen. Många goda reformer har sedan Karl XIV Johans dagar kommit till. Dock är det ännu mycket som fattas. Jag har själv avtjänat två månaders fängelse för rymning ur militärtjänst. Visserligen är det en relativt blygsam tid att utgå ifrån, men jag tror att man på den tiden kommer ganska fint in i fångelsets trista vardag.

Från militärtjänsten hade jag vant mig vid pennalism och översitteri. Jag kände på något sätt rädsla för fångelset därför att det tycktes mig som om sadism skulle ha lättare att frodas inom dessa grå murar dit ingen direkt utomstående nådde, än på regementets övningsfält och i logementen. Jag fick dock erfa att fångelset inte alls odlade denna uppfostran. På det hela taget, trots den trista vardagsrutinen, tyckte jag att jag kommit till ett paradiset i förhållande till regementsvardagen. Visst fick man tåla glosor och hån och visst kunde den f. d. stamfuriern som var yngste vaktman, vara påfrestande med sitt nit och envishet. Men i det stora hela fann man sig leva i en ganska skyddad miljö. Man fick med andra ord tid till eftertan-

INGVAR WAHLÉN

som själv suttit i fängelse två månader, framför här några synpunkter på modern fångvård. Bl. a. reagerar han mot att förstagångsförbrytare under fängelsevistelsen får umgås med helt asociala återfallsfångar. Han anser också, att samhället bör ägna större uppmärksamhet än vad det gör åt yrkesutbildning av ungdomsbrottslingar. Många återfall skulle kunna förhindras, om straffade ungdomar hjälptes fram till yrken, som de verkligen passade för och därmed också kunde trivas med.

ke, det kanske viktigaste just vid det tillfället.

Men det fanns en sak som jag undrat, och undrar över. Då man visstats ungefär en vecka i fångelset fick man veta att man gärna fick besöka någon medfånge. Detta är givetvis riktigt, den isolering som annars blir följderna kan ge obotliga själsliga skador. För dem som ådömes fängelsestraff för relativt små förseelser känns nog straffet värre än för den som verkligen tagit steget fullt ut

på brottets bana. Många av dessa korttidsfångar som alltid kommer till de små länsfängelserna är ömtåliga människor. De känner sig rädda för fångelset och de känner sig sedda över axeln av alla hederliga medborgare. Jag minns hur jag själv dolde min rädsla under en från yttre yta. Försökte stinga så fort någon närmade sig. En rent yttre attityd av hård och från kille då gråten lurade innanför trots allt. I ensamheten i cellen kunde man gråta. Men så andra människor såg det — aldrig.

"Romantik" kring återfallsförbrytarna

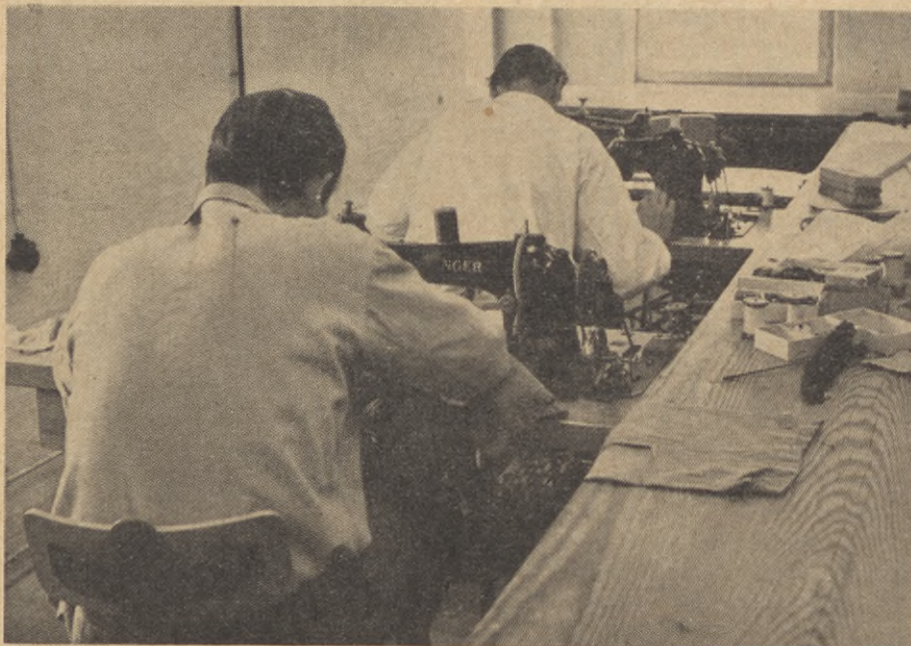
Det kändes som en avkoppling att få besöka någon olyckskamrat. Men nu kommer jag till det väsentligaste. Det måste givetvis vara svårt att para samman lämpliga fångar. I varje fängelse finns ju massor av återfallsförbrytare. Kunder och gäster på detta statens pensionat. Att sammanföra en som för allra första gången hamnat i fångelset med en gammal garvad återfallsförbrytare måste ju vara farligt. Helst om förstagångaren är en ung 20-åring som lätt påverkas av den yttre jargongen. Jag minns att jag hamnade hos en äldre man som varit straffad tio gånger och suttit sammanlagt elva år i fångelser landet runt. Det var en mycket rolig kamrat, han ägde en gudabenedad humor och syntes aldrig ledsen.

— Fängelset är mitt hem, sa han. När jag vatt ute en tid längtar jag tobaks... helst när det är vinter och kallt.

Han berättade också om hur han efter att ha avtjänat åtta månaders fängelse släpptes på morgonen men häktades så snart han lämnat fångelseområdet. På kvällen var han tillbaks igen.

— Du må tro jag var glad för att jag verkligen fick fångelsets goda havregrynsgröt på kväll'n igen påstod han.

Utän tvekan påverkade han mig ganska mycket. När han berättade om sina "stötar" och bedrägerier fick de ofta ett sken av romantik och spänning. Han blev en Lasse-Majafigur som man inte kunde annat än tycka om. Jag är övertygad om att hade jag blivit släppt i samband med

Yrkesutbildningen och sysselsättningen inom fångvården är för ensidig, hävdar artikelförfattaren. Ungdomarna på den här bilden sitter dag efter dag, månad efter månad och syr överdragskläder åt armén.

Bilden är tagen i en fångelseverkstad.

hans frigivning skulle denna min första fängelsevistelse snart ha åtföljts av en ny. Han skulle snart ha fått mig med på en stöt — fått mig till att söka bedra någon. Han var i grunden asocial och han trivdes med det. Jag tänker ofta på honom. Jag tycker fortfarande om honom.

Men jag reagerar mot att förstagångare får sådana kontakter inom fängelsets murar. Vi har i dagens Sverige tusentals bevis för hur ungdomar lockats in på brottets bana på allvar sedan de varit på något ungdomsfängelse eller vanligt fängelse. Endast om man kunde sammanföra likasinnade, sådana som sitter för likartade brott, kan man komma undan denna påverkan.

Fängelserna skulle också vara läroanstalter med bl. a. yrkesvägledning. Det gäller att uttröna om man kan nå kontakt med fången, få veta vad han intresserar sig för. Sedan skulle myndigheterna med alla medel söka ordna det rätta arbetet åt den fånge som frigges. Jag har otaliga bevis på hur ungdomsvården i detta land låtit en pojke med intresse för motorer börja arbeta på en textiltfabrik, och hur en studiebegåvad yngling placerats som lantarbetare på någon gård. Ska fångvården bedrivas på detta sätt, utan att människan som varit straffad ens får vara med att bestämma, kan vi aldrig nå fram till bättre statistik evad det gäller ungdomsbrottsligheten.

Vi måste vara medvetna om att den som en gång straffats alltid får

Så här ser den moderna ungdomsanstalten Rostuna ut.

vissa glåpord både av kamrater och andra och att hans situation är mycket ohållbar om han inte har något stöd i sin nära omgivning. En övervakare är i regel inte nog, honom är vederbörande i de flesta fall osäker inför, till och med rädd för. Men om den som straffats genom samhällets försorg blir i tillfälle att få just det arbete han önskar, tror jag att man skulle ha större möjligheter att låta brottsligheten bli en engångssak.

Men i ett arbete som vederbörande vantrivs med, och där kanske

kamraterna kastar glåpord till honom, söker han snart upp någon av dem som han "suttit inne" tillsammans med. Han blir då lätt direkt arbetsvillig och har så gått över till skaran återfallsförbrytare.

Ingen katekesläsning

Det är direkt olustigt då man i dagarna läser hur riksdagsmän i Sverige pläderar för att man ska återinföra katekesläsningen som ett medel mot ungdomsbrottsligheten. Vill man skrämja ungdomen från att begå brott? Är det önskvärt att ge helvetet tillbaka sin plats som underkuvare av människans resningsförsök? Mer fog för sig har de som vill ge lärarna i skolorna en ökad makt att vägleda, ja, kanske med agan som hjälp. Jag minns att den mesta stryk jag någonsin fick som skolelev ådrog jag mig av min mest avhållne lärare efter det att jag kastat grus i ett resande zigenarsällskaps matgrytor. Den stryken gjorde mig verkligt gott, jag kan ännu le åt det och känna tacksamhet för den avbasningen och de orden, att jag borde veta att respektera alla människor lika, oavsett om de var kringresande zigenare (som sågs illa av alla bofasta bönder!) eller om de var folkskoleinspektörer.

Rottingen kan dock vara farlig. Den bästa vägen är upplysning och dessutom en ännu humanare fångvård. Kanske en radikal omläggning

(Forts. sid. 13)

Sådan här interiör har en cell i våra äldre slutna fångvårdsanstalter.

Den personliga konditionen

Många sociala och ekonomiska åtgärder har haft genomgripande betydelse. Arbetstiden har reglerats och förkortats, den lagstadgade semestern har genomförts, de minderårigas och i vissa avseenden också de kvinnliga arbetarnas arbetsförhållanden har fixerats genom noggranna föreskrifter, en mängd säkerhetsbestämmelser av olika slag syftar till att begränsa risken för ohälsa och olycksfall i anslutning till arbetet och den ekonomiska, sociala och kulturella standarden har kraftigt höjts för alla arbetande grupper.

I samband med industriernas utveckling till storindustrier har ett otal arbetsbesparande maskiner av olika slag och för de mest skilda arbetsuppgifter konstruerats. När maskinarbetet på sin tid började införas och i stor utsträckning kom att ersätta det gamla hantverket, var det många som spådde att industrins mekanisering skulle dra med sig en betydande arbetslöshet, eftersom en maskin på betydligt kortare tid kunde utföra samma eller mera arbete än ett flertal arbetare. Det har inte blivit så. Maskinen har inte gjort arbetaren överflödig, den har bara medfört en viss omställning och omskolning av arbetskraften. Samma farhågor uttalas i dessa dagar för den tilltagande automationen av tillverkningarna och tillbakavisas med samma resonemang.

Rökpauser i arbetet

Det moderna maskinarbetet ställer helt andra krav på arbetarna än gamla tiders arbetsformer. I de flesta fall är inte längre kroppskrafterna av avgörande betydelse. Det är andra faktorer som i våra dagar gör arbetaren till en verkligt skicklig "maskinarbetare", i första hand snabbhet, påpasslighet, uppmärksamhet och koncentration. Allt detta innebär en stor påfrestning på den psykiska kraften, på nervsystemet, och med våra dagars högt upptrivna arbetstakt kommer därför den personliga konditionen att spela en avgörande roll.

Är man trött behövs det kanske bara att uppmärksamheten slappnar ett ögonblick eller att man gör ett förhastat eller felaktigt handgrepp för att en olycka skall inträffa. De moderna maskinerna arbetar ofta med hög hastighet, och då behövs det inte mycket för att det skall vara färdigt. Och även om ingen olycka inträffar, innebär tröttheten alltid nedsatt precision och minskad arbetskapacitet.

Därför har man också under senare år i högre grad än förut börjat uppmärksamma faktorn människan i förhållandet maskinen—människan. Maskiner, redskap och övrig teknisk utrustning kan man förbättra. Möjligheterna till tekniska förbättringar och rationella omställningar begränsas bara av de tekniska och konstruktiva möjligheterna och i viss mån även av ekonomiska synpunkter. Men människan kan man inte gärna på motsvarande sätt förbättra. Det gäller därför att på ett klokt sätt utnyttja den mänskliga prestationsförmågan, att motverka den naturliga tröttheten under arbetet genom rationellare arbetsmetoder, trivsel och åtgärder som syftar till att bryta arbetets enformighet.

Ljusa, luftiga arbetslokaler, lämpliga pauser i arbetet, möjligheter till ordentliga matraster med lagad mat, musik och gymnastik samt tillåtna rökpauser under arbetet är allt åtgärder i denna riktning. I samma syfte verkar arbetsstudierna, där det ofta visat sig att en annan ställning under arbetet, en annan anordning av belysningen eller andra och mera praktiska tempon och handgrepp avsevärt kan underlätta arbetet och motverka tröttheten.

Maskiner i stimulerande färger

Man har också börjat måla maskiner och maskindelar i växlande

ARNE TALLBERG

skriver här om hur viktig en "god kondition" är om man vill uträtta ett fullgott arbete. I samband därmed behandlar han också vårt dagliga kaloribehov och poängterar, att en riklig och fullvärdig kost är en av de primära förutsättningarna för god kondition

Fysisk träning är viktig för en fullgod kondition.

färger. Det har visat sig att färgvalet på arbetsplatsen har betydelse inte bara för trivseln utan också för arbetsresultatet. Medan vissa färger verkar irriterande och tröttande för ögonen, har andra en lugnande och på samma gång arbetsstimulerande effekt. En liknande betydelse har naturligtvis också den moderna belysningen.

En mycket viktig roll spelar också intresset för arbetet och inte minst för dess resultat. Här kommer den moderna företagsdemokratin med i spelet, där man genom fördrag, diskussioner och konferenser vill sätta arbetarna in i företagsledningens planer, problem och bekymmer. Här, som på så många andra områden, är det inte tillräckligt att kanske dag ut och dag in i årtal göra en liten detalj utan att närmare veta vad den skall användas till eller vad den betyder för den färdiga produkten. Alla moderna strävanden går ut på att skänka arbetet liv, att motverka mekaniseringen, den rutinmässiga enformigheten, den själlösa maskinmässigheten, som inte alls är detsamma som exakt precision.

Jäktet farligaste folksjukdomen

Det moderna arbetet sker i en högt upptrivna takt som kräver många timmar av spänd uppmärk-

samhet. En högt uppdriven arbets-takt är inte detsamma som jäkt och brådska. Den vardagliga erfarenheten visar, att en person som arbetar lugnt och planmässigt presterar ett bättre arbete och hinner mer än den som bara jäktar och rusar åstad.

Jäktet betraktas numera som vår största och farligaste folksjukdom, och det är riktigt på mer än ett sätt. En person som jäktar, som inte vill eller kan släppa arbetet ens under fritiden, som inte kan konsterna att förena arbetet med tillräcklig vila och avspänning, utsätter inte bara nervsystemet utan också kroppens övriga organ för stora påfrestningar. Det är ingen tillfällighet att rastlösa eller mycket strängt arbetande människor inte sällan dör en mänskligt att döma förtidig död i hjärt- eller kärlsjukdomar. Det måste råda en rimlig proportion mellan arbete och vila, jäktet måste bort och varje arbetande människa måste lära sig, att vilka åtgärder som än vidtages för att underlätta arbetet, blir dock alltid *den personliga konditionen* avgörande.

Många slarvar med konditionen

Man tycker att det skulle vara fullkomligt självklart att man tänker på den personliga konditionen och strävar efter att i alla avseenden hålla sig i fullgod toppform, men alla erfarenheter visar att så långt ifrån är fallet. De flesta av oss slarvar betänkligt i olika avseenden, och ändå är en god kondition inte bara av stor betydelse för det rent personliga välbefinnandet, den är också ett gott skydd mot sjukdom och ohälsa — vad man brukar kalla "god motståndskraft" — och skulle man trots allt ändå bli sjuk, blir sjukdomsförloppet i många fall lindrigare och kortvarigare och risken för komplikationer betydligt mindre.

En person i dålig kondition, trött, utvakad, "bakom", hungrig eller i konvalescensstadium, kan *aldrig* utföra ett arbete som kvantitativt eller kvalitativt kan jämföras med det man presterar när man är i god form, och dessutom tillkommer risken för kanske ödesdigra försummelser, misstag, förbiseenden eller direkta felgrepp.

Varje arbete, det må vara lätt eller tungt, medför en viss påfrestning, belastning eller förslitning i fråga om organismen, och det ligger därför i vederbörandes eget intresse att börja och genomföra ar-

betet under för kroppen och själen så gynnsamma betingelser som möjligt, att befinna sig i god kroppslig och andlig form, i god kondition.

Födans uppgift trefaldig

Det har sagts att fler människor dör av vällevnad än av svält, och även om vi i det här sammanhanget bortser från dessa båda ytterligheter, är kosten, dess sammansättning och fördelning på de olika måltiderna under dygnet en faktor av stor betydelse.

På den här grepen ligger två och ett halvt kg sill, vilket motsvarar en människas dagliga "normalbehov" av kalorier.

Vi betraktar i allmänhet "ätandet" som något självfallet, som ett rent stillande av hungern. Därför tänker vi inte på att det kan spela någon större roll vad, hur och när vi äter.

Födans uppgift är trefaldig: den skall lämna byggnads- och reparationsmaterial till de otaliga celler, som vår kropp är uppbyggd av, den skall genom att förbrännas i samband med frigörande av energi sätta kroppen i stånd att utträtta arbete och den skall — i samband med förbränningen — alstra den värme som behövs för att hålla kroppstemperaturen uppe.

Av praktiska skäl brukar man sätta likhetstecken mellan näringsvärde och förbränningsvärde och använder sig vid bestämning av födoämnenas näringsvärde och indivi-

dens näringsbehov under olika förhållanden av en värmeenhet, kalori, som motsvarar den värmemängd som behövs för att upphetta en viss mängd vatten en grad.

Hur många kalorier behövs?

Genom olika metoder kan man bestämma ämnesomsättningens storlek och därmed också näringsbehovet uttryckt i kalorier under olika förhållanden. Under sömnen slår hela det kroppsliga maskineriet av på takt, alla processer i kroppen sker i lugnare takt och i minskad omfattning. Därför är kaloriförbrukningen under dessa timmar nere på sitt minimum. En person på 70 kg omsätter då omkring 70 kalorier i timmen eller på 8 timmar 560 kalorier.

Men det behövs bara att man stiger ur sängen och rör sig litet, utan att utträtta något egentligt arbete och alltså i stort sett befinner sig i kroppslig vila, för att energiomsättningen skall öka med 50 %. Uppskattar vi också denna tid till 8 timmar, får vi en ny post på 840 kalorier.

Vid arbete ökas förbränningen ytterligare med vid lätt arbete 175, vid medelhårt 300, vid tungt kanske 500 och vid tyngsta arbete upp till 600 kalorier i timmen.

Räknar man med 8 timmars sömn, 8 timmars vila uppe och 8 timmars arbetsdag, kan man alltså räkna ut den ungefärliga energiomsättningen och därmed också det dagliga näringsbehovet för personer inom olika yrken, t. ex. för handsömmerska 1.700—1.800 kalorier, maskinsömmerska 1.900—2.100, kontorist 2.200—2.300, skraddare 2.200—2.500, städerska 2.300—2.900, metallarbetare 3.100—3.300 osv. Vid synnerligen tungt arbete kan kaloribehovet stiga ända upp till 6.000 kalorier per dag.

2.500 kalorier = 5 kg kålrötter

Teoretiskt skulle man nu kunna fylla näringsbehovet med vilken föda som helst, förutsatt att den ger det behövliga antalet kalorier. Är behovet t. ex. 2.500 kalorier, skulle man kunna tillfredsställa det med 3 1/2 kg bananer eller 3/4 kg hårt bröd eller 1 kg magert fläsk eller 5 kg kålrötter eller 3 l mjölk eller 3 1/2 kg potatis eller 2 1/2 kg färsk sill eller 12 1/2 kg grönsallad eller 2 kg ägg eller 3 hekto smör.

I praktiken kan vi inte välja fritt, dels därför att det i allmänhet skulle

(Forts. sid. 13)

Faruks sängkammare sjuksal

Om socialmedicin i Egypten

Ett besök i Egypten är mera än en visit bland pyramider och ruiner för den som ser och försöker förstå vad som nu försiggår. Här är varje dag en upplevelse, varje dag en ny värld med nya problem — och framför allt nya löften. Gamal Abdul Nasser, Egyptens starke man, är en löftenas H. C. Andersen. Varje dag ett nytt program och varje dag en ny slogan. "Egypten för arbetaren", "Arbetaren är det fundament Egypten bygger på", "Folkets hälsa — Egyptens styrka" etc. och allesammans är undertecknade av Nasser. Han är en skicklig reklammakare och överallt ses dessa slogans på banderoller tvärs över gatorna eller från jättestora affischer på gator och torg. Högtalarna vrålar ut dessa fraser och klichéer över människorna och tydligen går de i dem och slukas lika begärligt som det oumbärliga svarta kaffet och coca-colan. Tvivlarna avlägsnas smärtfritt och kvickt och den nya regimens kvarn mal de små kornen till vitt mjöl som — såsom man påstår — så småningom skall bli till hälsosamt vitt bröd.

Att 100 % tvivlar på att det skall lyckas Nasser att genomföra sitt storslagna program är kanske orättvist att påstå, men en viss skepsis

Under ett besök i Egypten hade redaktör PALLE HAGMAN tillfälle att studera några av de åtgärder den nya regimen under Nasser ämnar vidta för att föra landet och dess invånare fram till ett liv i drägliga och normala förhållanden. I följande artikel beskriver han de socialmedicinska planer, som står främst på den nya regimens dagordning.

är nog tillåten när man betänker att Egypten för årtusenden sedan var mera kulturellt utvecklat än något annat land i världen för att därefter sjunka ner på en nivå som i dag närmast tangerar de underutvecklade ländernas. Den nya regimen har bestämt sig för att lyfta upp landets standard på ett fåtal år, men med lite kunskap om dess invånare och deras mentalitet blir man automatiskt skeptisk.

Hur som helst så är idéerna bra och går de att genomföra blir väl inte endast egyptiern glad utan också den övriga världen.

100 nya städer

Det är inte småsaker Nasser vill.

Enligt en lag av den 6 april 1954 skall ett belopp på 72.132.150 egyptiska pund användas till reformerna. Av dessa är 14.582.000 pengar som man konfiskerat i samband med Faruks abdikation och resten, cirka 58 miljoner, tillskott av statsmedel. Enligt samma lag skall pengarna användas till följande:

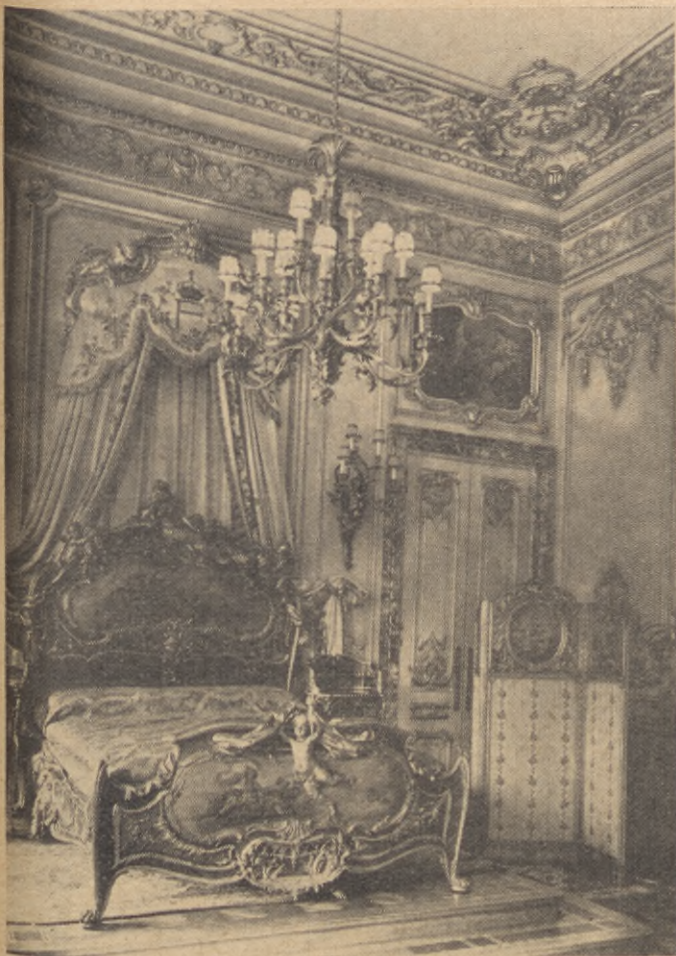
- 5.508.000 e. p. för filtrering och produktion av drickbart vatten i områden där 300.000 människor för närvarande är bosatta;
- 4.600.000 e. p. för konstruktion av 100 städer med sanitära och medicinska anläggningar och med bostäder till 15.000 invånare i varje;
- 1.180.000 e. p. till bekämpande av tbc och upprättande av sjukhus och sanatorier;
- 110.000 e. p. till ett nytt sjukhus för cancer med 2.000 sängar;
- 110.000 e. p. till ett nytt sjukhus i Kairo och ett i Alexandria;
- 625.000 e. p. till nybyggnader för Abbassieh Mental Asylum, Khan-ka Lunatic Asylum och tre andra inrättningar i Tanta, Alexandria och Assiut;
- 300.000 e. p. till ett sjukhus enbart för de arbetare och arbetares familjer, vilka bevisligen deltar i det nya Egyptens uppbyggnad. De övriga 2.149.000 e. p. skall användas till arbetarbostäder och uppehälle för såväl egyptiska som sudanesiska studenter.

500.000 behöver tbc-vård

Ett av landets stora problem är tuberkulosen och den mycket bristfälliga kontrollen, och man anser att minst 500.000 är i behov av sjukhusvård, medan endast 4.000 sängar står till förfogande, vilket givetvis skapar en otrygg och ohållbar situation. Det är därför planerat att i städerna Alexandria, Darnanhour, Shoubra och Sakvet samt Mekki minst 500 sängar skall iordningsställas för tbc-patienter. Samtidigt skall tillfälliga sjukhus om 150 platser vardera byggas i Kafr Al Sheik, Guirga och Kena. För att tillvarata de utrymmen som redan finns görs ett av de kungliga palatsen om till

Skolgymnastiken är en viktig del i ungdomens hälsovård i Egypten.

Det här är kung Faruks forna sängkammare, som nu skall bli en modern sjukhussal.

sjukhus, som kommer att ge plats för 400 sängar.

Ministeriet för "Folkhälsan", som skall genomföra dessa reformer, har även kampen mot ögonsjukdomarna som en huvudpunkt på sitt program. Hundratusentals människor i Egypten lider av sjuka ögon, men under den nya regimen skall — enligt offentlig rapport — antalet ha sjunkit betydligt.

Lasaretsfartyg på Nilen

Naturligtvis begagnar man sig av den stora flodvägen Nilen, inte endast för att skaffa dricksvatten, utan här har man också inrett sjukhus i tre stora fartyg som oupphörligt trafikerar denna Egyptens pulsåder och hjälper där det är nödvändigt.

Man får icke glömma att Egypten är sjukdomarnas förlovade land: kolera, tyfus, dysenteri, malaria och gul feber hör till dagens företeelser. Gamal Abdul Nasser kämpar icke endast mot politiska element utan också mot något som inte ens Faruk och Faraonerna trots den tusenåriga gamla kulturen har kunnat bromsa — sjukdomarna.

● DEN PERSONLIGA ...

(Forts. fr. sid. 11)

röra sig om kvantiteter som ingen människa kan stoppa i sig på en gång, dels för att ingen skulle klara sig på en så ensidig kost. Vi behöver äggvita, fett, kolhydrat, vissa salter, vitaminer och vatten, och det kan vi bara få i den blandade kost som ungefär motsvaras av vår s. k. hus-

manskost, ev. med ökad tillsats av frukt och grönsaker.

Bara en fullvärdig kost kan ge en god kondition, och därför är det förkastligt att under större delen av dagen leva på kaffe och smörgåsar. Dels ger den ensidiga kosten alltid besvär, antingen i form av bristsymtom eller magtrassel, dels nedsetter den motståndskraften mot vissa sjukdomar genom den undernäring den alltid framkallar. Det har visat sig att frekvensen av nya tuberkulosfall är särskilt stor bland unga flickor som nyligen kommit ut i förvärvsarbete. Detta har man velat förklara med att de av olika anledningar slarvar med maten och kanske halvsvälter för att få pengar över till "viktigare" utgifter.

Socketomsättningen i kroppen sker i levern. Denna körtel arbetar rytmiskt och avger tidvis för litet socker till blodet, vilket yttrar sig i trötthet, illamående och kanske yrsel. Det där avhjälpes genast genom en måltid. Det har visat sig att leverrytmen ganska noga stämmer med våra vanliga måltidstimmar. Därför är det viktigt att få ett mål lagad mat även mitt på dagen.

Slutligen spelar det för vår förmåga att tillgodogöra oss maten en stor roll under vilka förhållanden vi äter. En jäktad måltid, slarvigt intagen i en otrivsamt miljö ger aldrig samma utbyte som när man i lugn och ro och avkoppling från arbetet äter i en trevlig och aptitlig omgivning.

● FANGE ...

(Forts. fr. sid. 9)

av fångvården så att var och en som har intresse för t. ex. teoretiska studier kan få komma på något slags läroverk och läsa vidare. Inget straff i ordets bemärkelse, inte ens en stämpling att det är ett straff, bara ett försök att sätta in dessa ungdomar i en miljö där de kan utvecklas till dugande och ansvarskännande medborgare. De slutna anstalterna skulle endast vara till för dels sådana som inte kan klara sig själva, dels sådana som genom upprepade brott visat att de är återfallsförbrytare och att de inte längre har ens lust att söka bli en kugge i det stora samhällsmaskineriet.

Lösningen till R. Asplunds studie: 1. Tb1, g2. 2. K×f4, g1D. 3. Tb3+, Dg3+. 4. Kf5 och vinner.

I sådana här ruckel bor många egyptier.

Hitler "spökar" på Hässleby

Mariannelunds hornmusikkår svarade för spexets musikaliska inslag.

Bland karnevalsfigurerna återfann man den saligen avsmnade Adolf Hitler. Bakom mustaschen och armbindeln döljer sig Frans Pettersson, som här uppvaktas av Karin Flöör och Lennart Karlsson.

Patienterna vid Hässleby sanatorium har rapporterat, att det årets första maj på traditionsenligt, dvs. med karnevalsartad demonstration, som bjöd på hornmusik, kostymparad och spexartat förstamaj-tal. I demonstrationen sågs många dråpliga standar som propagerade t. ex. för "humanare behandlingsmetoder" och på ett par stånd man avstod från den s. k. halvpannans ordf. med olika inslag i ständrievardagen. Bl. a. kritiserade han, de kvinnliga och de manliga patienterna längre får äta vid samma bord. En nya ordning påstods inverka menligt på den nyttosamma "klövringen". (Fåde många läsare, som inte legat på ständrium, kan vi tala om att klövring samma som — ja, låt oss säga sött eller sällskap mellan manliga och manliga sanatoriepatienter.)

Arrangör för spexet var patientföreningen. Gott och väl ett 100-tal personer tog i upptågen — i första hand patienterna även representanter för personalen.

Iklädd badrock och varade musiken levererade patientföreningens ordförande Johansson, sitt förstamaj-tal från sanatoriets stora balkong.

Standaren var färgade av spirituellt sanatoriehumor. På bilden till höger ses standarbärarna Karin Flöör, Putte Karlsson, Hjördis Edestedt och Åke Persson — alla karnevalsmässigt utstydda.

Foto: STURE PERSSON

Mera kostymparad. Hjördis Edestedt ser ut att trivas tillsammans med cowboyn Stig Thomasson och clownen Folke Olsson.

TBC-MEDEL MOT MULTIPEL SKLEROS

För några år sedan konstaterades, att multipel skleros hade ett visst samband med tuberkulos. Därmed besannades antaganden och teorier som framkastats av flera läkare, främst tyska, redan på 1920- och 1930-talen.

Två amerikanska forskare, Kurzke och Berlin, har redan tagit steget fullt ut och behandlat den multipla sklerosen med ett av de nya tuberkulos-läkemedlen, nämligen Rimifon. De har behandlat sammanlagt 31 fall och hos 28 av patienterna kunde konstateras förbättringar. En av dem led även av organtuberkulos. Båda sjukdomarna påverkades till det bättre av Rimifon.

Att dessa försök väckt stort intresse i medicinska kretsar är givet. Men de som med största spänning tagit del av nyheten är de beklagansvärda MS-sjuka — MS är läkarnas förkortning av multipel skleros.

Det är en fruktansvärd nervsjukdom och hittills har den varit obotlig. Sjukdomen kommer smygande och den börjar utan smärtor. De första symtomen är i regel pricklingar, stickningar och kittlingsförmimmelser i större eller mindre delar av kroppen samt synstörningar. Därtill kommer svaghetskänsla och osäker gång.

Sjukdomen kommer så att säga stötvis och det kan gå år emellan perioderna. Tillståndet blir dock sämre efter varje attack. Slutet blir bl. a. förlamning, talrubbingar och svårt nedsatt synförmåga. Patienten blir omsider totalt oförmögen att hjälpa sig själv, och han kan få ligga så ett långt liv ut — han kan nämligen, trots sjukdomen, uppnå hög ålder.

100.000 MS-sjuka i Västtyskland

Utom de två amerikanerna är det en forskargrupp i Österrike som nu väckt uppmärksamhet på området. Det är de tre wienerläkarna Tschabitscher, Schinko och Wanko. De började sina undersökningar 1954. Deras försök har visat, att de bakterier som påträffats i ryggmärgsvätskan hos MS-patienter är besläktade med tuberkelbaciller. — Österrikarna har utförligt redogjort för sina experiment i Schweizer Medizinischen Wochenschrift.

Multipel skleros har gjort många till rullstolsinvalider.

Det arbetas för närvarande febrilt i många laboratorier både i Europa och Amerika på att få fullt bekräftat de uppgifter, som gjorts, och för att gå vidare. Men redan är så mycket vunnet, att MS bör kunna hävas med de moderna tuberkulos-läkemedlen, såvida inte sjukdomen redan fortskridit till förlamning, enligt vad som påstås i den tyska tid-

rörande MS. De har i Siechenheim Wien-Lainz Europas största mottagningsställe för MS-patienter, varför de har ett mycket rikt material att arbeta med.

Att det vid dessa ivriga forskning, som nu pågår, där också tuberkulosen tillhör undersökningsobjekten, även kommer att göras fruktbarande rön, som den speciella tuberkulosforskningen och tuberkulosterapien kan tillgodogöra sig, får man hoppas.

Så småningom när man väl dit, att man kan renodla de misstänkta bakterierna och därefter göra försök på djur. Efter vad som utlästs av referaten är man ännu inte där.

*

Från och med andra världskriget tycks all forskning ha ökat tempot. På det tekniska området är framstegen tyvärr inte enbart positiva. Förstörelsemedlen utgör en för stor part av de uppnådda, samlade resultaten.

Men de medicinska framstegen har en ljus gestalt. För varje ny seger här är det miljoner ögon som lyser upp, av hopp och tacksamhet.

När man tänker på att också detta finnes i den här världen, ter den sig inte längre så dystert grå och förvildad.

Max

Aktuellt

skriften Der Spiegel, som är känd för att vara vederhäftig. Men även i mera framskridna fall gives det hopp om lindring genom de nämnda medlen. — Enligt Der Spiegel har tyska förbundsrepubliken inte mindre än 100.000 MS-sjuka!

Försök på djur väntar

Det dröjer säkerligen inte länge förrän nya och, får man hoppas, glädjande rön kan framläggas. Med spänning motser man bl. a. underrettelser från Siechenheim Wien-Lainz. Chefen för den neurologiska avdelningen på detta sjukhem, docenten doktor Birkmayer, och hans medarbetare håller just på med intensiva patologiska undersökningar

ODE TILL JORDEN

(EFTER ETT INDISKT POEM)

Under dagen trampar jag med min fot hennes bröst,
under natten ligger jag sluten i hennes sköte.
Stjärnorna gråter, sänder sitt budskap med tyst röst.
Men det är på jorden jag stämt mitt möte.
Det är av henne jag får min tröst.

Och havet sjunger ständigt för mig
med sitt starka dån, sina starka lungor.
Men jag lyssnar ej. I jorden finns min frid.
Hennes eld skall omge mig med sina tungor.
Då är jag klar och lugn. Mitt hjärta lever i sin strid.

SVEN THIESSEN

SJÄLVHÄVDELSE

Novell av
BIRGER WIDING

Lillkalle kom in till elden där de andra stenhuggarna redan hade samlats till frukosträsten. Men då ryckte Frans till och höll på att tappa den fyllda kaffekoppen.

— Va tusan har du haft för dej? Du är ju blodig som en slaktare.

De andra i laget såg upp — stövlarna och blusen var blodiga av färskt blod. Och runt i hela ödemarken kring stenbrottet fanns — vad de visste — ingen som helst varmblodig varelse utom renhjordarna, som nån gång var synliga vid fjällfoten. Så det kunde inte finnas något motiv för att han — Lillkalle — skulle komma nerblodad till jobbet.

Lillkalle slängde ifrån sej ryggsäcken och plockade upp maten. Lugnt som om det inte var nåt att tala om satte han sej och började bre smör på en landgångsskiva.

Men Frans — basen för gänget — ville inte nöja sej: — Hörrudu, va fan har du gjort för nånting?

Nu sträckte Lillkalle på sej så att huvudet kom över puckeln.

— Ja dä va en tattare. Hoppa på mej å ja vre runt armen på'n så han jacka sej själv mä kniven.

— Hörde ni va han sa? Frans tittade ner på Kalle med tvivel i sitt skäggiga ansikte. Han har jackat en tattare? En tattare här uppe i ödemarken? Va i helvita skulle en tattare här uppe att beställa — dä är ju fem mil te bygden å på hela vägen är dä ju bara en kåk. Den gamla nybyggaränkans.

Lillkalle tuggade lugnt vidare men sträckte på sej mera än vanligt.

— Vart ungefärligen var dä du råkade på tattaren? frågade Blomberg, den lugne och sävlige västgöten. Å hur gick dä egentligen te?

— Dä va nere ve selet. Ja va ute å spankulera. Dä blir lite långtråkigt å sitta inne hela söndagarna i bracka så jag tog mej en tur neråt. Å så när ja runda den däringa udden — ni vet där stigen går ända ut te vattenbrynet — så mötte ja en ful svart en som tiggde snus. Snus kan du väl få tänkte ja å tog opp dosa — men då ska ni få höra på fa-

— Vart ungefärligen var dä du råkade på tattaren? frågade Blomberg.

en. Just som han gjorde sej te å köre fingrarna i dosa så rök han opp en kniv å svepte iväg ett hugg emot mej. Men dä är väl ingen å er som säger nåt. För ni vet att te å mä den sortens folk kan dä bli obehag å, om — ja ni vet, avbröt han sej och såg runt på kompisarna.

Häpenheten och förvåningen var fullt synbar. Men ingen ville ro fram med nån tystnadsgaranti — vad kunde väl detta få för konsekvenser?

Kalle skruvade på sej och väntade på tysthetslöftet.

— Nå hur gick dä sedan? Franses basmyndighet blev som till hjälp att komma i gång igen.

— Jo han svepte te mä kniven — ja han svepte så här. Kalle vispade

med armen genom luften och laget följde trollbundet hans rörelse.

— Men just som kniven skulle åka in i buken på mej så högg ja tag om armliden på'n — å då va ja ilsk förstår ni... å ja slängde opp armen på'n så att kniven repa opp tattarn ända nerifrån å opp.

— Dä va som tusan. Menar du att vi ska tro dä där, sa Bekingsven med ett flabb.

— Ja ja vet att ni inte räknar mej för mycke men blir ja förbannad så... Ni har aldrig sett mej förbannad så därför...

— Jo nog för att vi har hört en hel del när du har slagit fel på mej-seln, men att du skulle vara farlig för nåt levande väsen, dä har nog ingen vatt inställd på, tyckte Bekingsven.

— Ja inte hoppar ja på direkt...
men så här te självförsvaret...

— Ja hur gick då sen då, sa Frans.

— Hur då gick sen? Då kunde väl inte gå på mer än ett vis. E mäniska som är upprepad.

Nu tittade Kalle själv på de blodiga stövlarna och granskade blusärmen — höll fram den mot elden längre än behövt då han fyllde kaffekoppen från benkokarn.

— Ligger han kvar därnere nu då? Du förstår att sånt där går väl inte för sej. Då kommer att bli länsman å förhör å en satans massa trasel. Hittar de honom så kan du räkna mä fängelse för dråp. Då blir jäkligt att bevisa att då va te självförsvaret.

— Håller ni bara käft så klarar ja mej nog. Ja vräkt'en i sjön så den kommer inte fram mer. Han åker mä söderut å sen han har gått igenom turbinerna i alla kraftverken så... ja så då så...

— Då är galler för varenda turbinintag så föliden blir bara den att han flyter opp å då dröjer då inte förrän de snokar reda på att han har vatt i dessa trakter å då är då klippt, sa Frans och rynkade de buskiga ögonbrynen — granskade Kalle med tydlig misstro.

Kalle reste sej och med ett nonchalant hej slog han in på stigen som ledde till hans bergspall.

Va ska man tro om den här historien? Om då hade vatt nån annan än Kalle — men den där lilla knutan. Ätminstone jag hade inte trott att den var nåt annat än käft. Å så tattare häruppe? I Värmland eller i Halland eller nån annanstans söderut kanske — men här? På gränsen te kalfjället. Va då nån sanning så va då väl nån finnkoling som va ute å sökte knog, sa Frans och tittade konfunderad efter Kalle som visslade högt och likgiltigt.

— Asch då är väl mä detta som

Frans kröp omkring i ljungen, men kunde inte finna spår efter nagon strid.

mä alla andra historier han drar. Skulle då va sant allt så va han den värsta slagskämpe som nånsin har gått i ett par skor. Å är man skapt på då sättet så kanske man behöver fylla ut lite grann, menade Blomberg.

Men så var det all blodet på kläderna. Gubbarna hjälptes åt att baxa ut bergspallarna som de hade sprängt loss och stötte och blötte frågan. Näsblod? Bak på stövlarna? Så in i helsike kunde han väl inte ha blött ur kran. Näå nåt va då...

— ... jag gör en tur ner te selet å ser om då finns nära spår. Är då sant så är då bäst för hans del att han själv anmäler saken, sa Frans. Lite försiktigt, ville inte åka på en historia.

— Konstigt att han kan va så oberörd — en annan hade väl stuc-kit direkt, sa en av de yngre i gäng-et som hade fått tag med spettet under stenpallen och bara väntade på basens baxsång.

Kalle fortsatte att ta det lilla lugna. Han åt middagsmaten med god

aptit och torkade av sej — på blusärmen.

— ... nu pratar ja inget mera om den där tattarefan. Han sitter i sin himmel å brynar kniven å har då bra, svarade han då kompisarna vil-le ha detaljer.

Efter som det var sommar så var Esolen uppe dygnet runt. Men Frans kunde inte se minsta spår efter nån strid. Han kröp fyrfota i ljungen kors och tvärs nere på udden. Så gick han och ställde sej på bergbranten och tittade ut över det ödsliga vattnet som låg blygrått med rosaskiftningar från speglade moln.

Om då nu hade varit en vandringsman på trakten så hade han naturligtvis varit inne på bostället. Då blir förstås en mil te å gå men då må va hänt...

Fall då nu är sant å den där flyter opp å blir hittad så blir då ett sabla bråk å då går ut över hela laget...

Nybygget låg på andra sidan en del myrar och åsryggar. Men natten var ingen natt och Frans var van att gå i sällskap med mygg och knott i de lappländska tassemarkerna.

Då ryker ur skorstenen... även om inte ärendet ger nåt resultat så — bara då att få komma in i ett hem där det fanns en kvinna. Synd att hon var över de åren då kvinnfolken var behagliga. Men kaffe bjöd hon nog på å kanske en piliknarkare. Anders — stenkörarn — hade ju vatt borta en hel dag. Hos Kajsa sa han — å kaffe hade han fått å ha ha ha...

Nåt av det där kom för Frans då han stegade över tunet mot den grå kåken vid foten av en tvärbrant bergknalle.

Hon kom ut och mötte. Såg på honom med denna frågande tystnad som säger mera än en massa ord där norrut.

— Ja jag va ute å spankulerade å tänkte ja skulle titta in. Ja är bas för gänget som tar ut sten te dammbyggnaden.

Kajsa var fyllda sextifem men egentligen syntes inte åren så mycket. Kanske beroende på att kjoltygen i allmänhet får sin åldersgräns satt efter tillgång och efterfrågan. Det var fyra månader sen han kom i närheten av en kvinna. Å då va nåt visst mä — ja mä doften åv — åv kaffe å sånt, då är inte som i en barack.

(Forts. sid. 21)

Lillkalle slängde ifrån sig rygsäcken och plockade upp maten.

KLORAL TILL NATTEN

Novell av
INGEMAR HAMMAR

Jag sitter här sen två månader tillbaka. Mitt rum är litet men ganska snyggt. Det kan dock inte hjälpas att cellskräcken ibland smyger in till mej och sätter ångest i själen, trots att fönstret saknar galler och dörren är olåst.

Utanför börjar det våras. Men jag förnimmer ingen vår. Jag ser att träden börjar bli gröna, att små spåda grässtrån spirat upp bland de vissna fjolårslöven.

Men jag förnimmer ingenting.

I rummet bredvid bor en filosofie licentiat. Han har lämnat de sista förankringarna i verklighetens värld. För honom räcker det med isoleringen. Han skriver massor med ord på vitt papper, ord ord ord, som förmodligen aldrig skall läsas. En gång när hans ambition tagit slut kommer väl nån beskäftig pottömmerska och hivar hans livsverk i papperskorgen.

Jag tycker det är synd.

Stället jag bebor kallas nervklinik. S Det slår mej plötsligt att vi på kliniken trots vår relativt goda be-lägenhet utifrån sett ändå på något sätt är de mest tragiska. En psykiater skulle kanske kalla det själv-ömkan, ett nytt utslag av sjukdomen — hysteri eller hypomani eller —

Dom räknar de flesta livsytt-ringar hos oss som symptom. Och vem vet. Eller rättare — hur skulle jag kunna veta?

Nej, vad jag menar är bara att vi är dom enda på hela det här stora bygget som vet om vårt handikap i tillvaron utan att kunna göra så särskilt mycket åt det. Gubbarna i dom stora paviljongerna lever ofta

lyckliga i sin värld: somliga är gre-var, andra miljonärer, andra åter förfogar över stor andlig makt.

Vi däremot — vi vet om att vi är misslyckade. Trasiga nervknip-pen. Vi lever med ögonen öppna i vår splittrade värld, vi vet våra sjukdomars namn och yttringar. Vi känner när de olika symptomen tränger in i vår värld av tankar.

"De före döden döda" läste jag visst i en dikt. Och måhända är det-ta dödens hus. Ibland frågar man sig hur så mycket elände verkligen kan samlas på en enda plats. Som nu med paviljongerna: gråt och vansin-nesskraft mellan murarna dagen lång och natten i ända.

Alla vet om det, vi också. Det är bara de redan döda som ingenting vet. De sitter där bara. Och kanske är det bra så — kanske.

Utanför mitt fönster skymtar ett par vita rockar: ronden kom-mer. När jag kom hit trodde jag så mycket. Att dom skulle fråga ut mej om sånt som hörde samman med min depression. Den måste väl i her-rans namn bero på något. Jag har bett om ett samtal med doktorn idag. Jag har bett om samma sak i två månader.

Dom har bara skyndat förbi.

Först försökte jag vara lugn och göra som dom sa: vänta. Sen blev jag visst desperat och pockande om jag inte minns fel. Men då kom jag på en annan avdelning med enbart

mycket konstiga människor. Då tystnade jag och fick så småningom komma tillbaka hit till mitt rum.

Jag har ingen att prata med och ibland tror jag att nu, just nu kom-mer det: paranojan eller vansinnet i största allmänhet. Då vill jag skri-ka högt men vet vart jag kommer om jag gör det och därför kväver jag skriket.

Och drar en lättadens suck varje gång efteråt.

Den kom alltså inte den här gången heller.

Det tar i dörren. Där står den, storronden, med överläkaren först, så en underläkare lagom foglig med ett gymnasialt bredleende som han döljer sin osäkerhet bakom, så sys-ter längst bak med en bricka med tråspadar att titta patienterna i hal-sen med.

Överläkaren ser trött ut. Trött och irriterad. Och jag tror jag förstår honom: dårar, alkoholister och an-dra abnorma på löpande band in i nätternas senaste timmar. Han räk-ker fram handen, trött även den och slapp i greppet. Men kanske vill han bara känna om jag darrar.

Men så kommer en forcerad fråga: — Ni ville tala med mig? Hur var det egentligen? Nu kan ni berätta. Varsågod!

I hans jagade blick kan jag skym-ta bortåt tusentalet människoöden som i likhet med mej själv vill bli dissekerade, analyserade och...

Doktorn är böjd och gråhårig. Han är nog mycket, mycket trött.

Och plötsligt krymper min stort upplagda frågeplan samman till ett skrumpet ingenting. Jag börjar dar-ra. Tungan blir styv i munnen.

Jag kan inte tala. Det är omöjligt.

— Det kommer så hastigt, mumlar jag fram och känner mej löjlig som en skolflicka.

— Hmm, muttrar han och raspar ned några rader på ett papper. Nåja, det ordnar sej nog. Ta det lugnt nu. Det ordnar sej... alltsammans.

Så ger han order till syster om några fler insulinheter och så kommer då det som jag vet alltid kommer på slutet: kloral till natten, så patienten sover gott.

— Glöm inte det syster, kloral till natten!

Skyndar så hastigt bort till ett nytt rum och en ny själ.

Jag ligger och funderar sen dom gått. Själur i bankfack — det är vi. Men inga räntabla folkhemssjälar. Vi är nog ganska dyra i underhåll när det kommer till kritan. Insulin, elchocker och kloral till natten. Allt kostar pengar.

Och detta: att existera. Jo, jag förstår på ett ungefär. Eller kanske som jag själv nu: att se — men varken känna eller uppleva.

Jag går in till den stillsamme licentiaten. Han läser en bok om kinesisk filosofi. Han är inte virrig. Har aldrig varit. Han tröttnade bara så illa på allt bullret.

— Du, säger jag. Du vet hur det är. Det känns nästan slut.

Han lyfter sakta på huvudet. Ger mej en blick. En lång blick som låter mej förstå en del. Han har nog hört det där en oändlig massa gånger förut.

— Du säger jag igen. Visst tror

Jag ligger och funderar sen dom gått...

jag på våren. Men jag känner ingenting.

Han småler åter igenkännande. Det är väl fortfarande orden han känner igen. Jag grips plötsligt av missmod, känner att jag blir ivrig och forcerad och fortsätter:

— Klart att... klart dom kan hugga av alla knutarna med elektrochocker och lobotomi eller... men är det rätta vägen nu då? Varför talar dom aldrig, bara kilar förbi, dom.. varför snackar dom aldrig om grejerna... bara lobbar och chockar och... Varför i herrans namn säger dom ingenting?

Den stillsamme licentiaten halvreser sej i sängen. Tar bort boken från de trötta ögonen och säger:

— Dom har inte tid, förstår du. Kanske kan dom inte heller. Så småningom sjunker alla besvärligheter till botten i alla fall. Annars... ja en elchock förstås...

— Jag bryr mej inte om det, säger han. Jag trivs bra här. Resten gör mej alldeles detsamma.

Paus. Så hör jag hans röst som i fjärran:

Överläkaren ser trött ut. Trött och irriterad.

— Men du är ung du, förstås.

— Jaa, säger jag. Men hur länge ska jag behöva ligga här. Utan ett ord, utan en blick nästan — Insulin och kloral till natten är förstås bra...

— Dja, säger han med en grimas av fulländad spleen. Det ordnar sej säkert. Och glöm aldrig en sak — det finns faktiskt ting här i världen som man måste vara expert för att inte förstå.

Jag vet inte om jag fattar den rätta innebörden i hans ord. Men jag går tillbaka till mitt rum och där blir jag liggande med blicken i taket.

Ser hur en vårfluga surrar mot lampkupan.

Det är vår nu. Men jag känner ingenting av det.

Ill.: Elsie-Britt Stenqvist

● SJÄLVHÄVDELSE...

(Forts. fr. sid. 19)

Frans slog sej ner på soffan.

— Stig fram å ta sej en kopp kaffe vassego! Är han i samma lag som Kalle Karlsson? Dä är en snäll å dukti pojke. Å väldigt styv te å arbeta å händi mä allt. Han har vatt här å lagt nytt lock på källan å satt opp en ny stång å mej. Ja ja säger då dä att så möcke som han har hjälpt mej så är ja all tack sköldi.

— Å — är dä här han håller te? Vi har undrat vart han drar iväg å över helgerna — inte trodde vi att han va här inte.

— Jo han är här rätt va dä är. Förra veckan va han här å slakta en tjurkalv. Å ja tror aldri ja har sett nån som dä har gått så fort för, sa hon.

Frans såg häpet på henne och så visslade han till: — huiiiit där har vi tattaren.

Kajsa glodde stort och såg nästan rädd ut.

— Jo, jo — Kalle är en duktig karl — en jäkla duktig karl — men han smäcker nånting alldeles förbajjat ibland. Ja, jag menar berättar bra historier, trubbadde han av då han såg att Kajsa mörknade.

*

Ingen i laget fick nånsin höra upp-lösningen och därför fanns det en viss skräckfylld nimbus omkring Kalle — Kula så länge de höll på i stenbrottet vid foten av kalfjället.

Ill.: Per-Olof Betzén.

Min första "cigarraffär"

— Far, vad hette din småskollärarinna?

— Jag har aldrig haft nån lärarinna, lilla vän. Jag gick i en liten skola på landet, där vi hade samma lärare alla sju åren.

— B³-skola, sa Göran förnumstigt.

— Ja, så heter det visst. Hur som helst, så var det en härlig tid då man gick i skolan. Inga bekymmer, man bara tänkte på att ha roligt, att leka hela dan.

— Så säger alla gamla, sa Göran. På den tiden lärde ni visst ingenting under lektionerna, bara hade roligt.

— Jodå, det gjorde vi visst. Men du förstår att vi...

Jag hejdade mig. Kanske inte värt att fortsätta, grabbarna trodde mig inte ändå. Kanske man inte heller var ett sånt skol-ljus, som man tror nu efteråt. Man var väl en vanlig grabb, och då vet man ju resten.

Skoltiden, ja. Vår gamle lärare var en verkligt fin man, en nobel karaktär, som hade ett stort och gott inflytande på oss alla. Han var en av de få män, som jag verkligen har beundrat.

Ett stycke från järnvägsstationen i vår lilla by fanns det en liten diversehandel, en filial till en större affär. Där gjordes huvuddelen av familjens inköp. Hemifrån hade vi ett par kilometer till affären, och det var en stor dag, då man i femårs-åldern för första gången fick gå ensam och handla. I korgen låg börsen, i den fanns det pengar jämte en rekvisition från mor. Jag förvissade mig ofta om att börsen verkligen låg kvar i korgen. Mor hade strängt förbjudit mig att öppna börsen under vägen, därför gjorde jag det bara en gång. Vägen var tom, och ingen såg det, ingen fick veta det heller. Jag höll pengarna i handen en stund och imponerades av rikedom. Tänk, vad många karameller man kunde fått, om man ägt allt det här! Far och mor var säkert rika, som hade så många pengar. När jag blev stor och fick så många pengar i börsen, skulle jag köpa karameller varje dag.

Fröken Benny, som stod i butiken, var snäll. Man kontrollerade noga, vad hon företog sig med sina snabba händer. När hon packat ner alla varorna i korgen kunde det hända, att hon drog av ett stycke papper från rullen och snabbt formade en strut. Så öppnade hon locket till karamellburken, tog den lilla skopan och öste några karameller i struten. Så täppte hon till den och stoppade den i korgen samt log ett slag. Dessa strutur och leenden hör till barndomens ljusa minnen. De var förväntningar, som gick i uppfyllelse.

Ibland kunde det dock hända, att Benny inte stoppade någon strut i korgen. Då hade man lov av mor att köpa för fem öre karameller. Så skulle man hushålla

med dem och bjuda småsyskonen på, då man kom hem.

Ibland kunde det dock hända, att man kunde tjäna lite pengar genom att hjälpa far med småarbeten. När man blev så stor att man fick lägga "lämmabyxorna" och få ett par byxor med riktiga fickor i, kände man sig som en riktig karl. På ett eller annat sätt kom jag över en gammal börs, och däri stoppades avlöningarna. Så hade man alltid pengar på fickan. En skön känsla, ty det var inte många av kamraterna, som hade det.

Sparsamhet är en god riktpunkt i livet, men svår att genomföra i praktiken. Frestelserna är en svår fiende. Jag älskade karameller och choklad, en gång förstörde jag sparkapitalet genom att köpa ett hekto teaterkonfekt och hade ont samvete en lång tid efteråt. Tänk, om mor och far fått reda på det... Då hade det blivit en skarp tillrättavisning. Vi hade inte fritt skolmaterial på den tiden, utan fick gå fram till katedern och av läraren till-handla oss vad vi behövde pr extra kontant. Skrivböcker, blyertsar och radérgummi skulle pengarna först och främst användas till. Därför hade man ofta svårt att balansera budgeten och få inkomster-na att räcka både till nödvändighetsartiklar och nöjen. Ett problem, som faktiskt har hållit sig konstant genom åren.

Det fanns ju folk, som förtjänade pengar på affärsverksamhet, och far hade en gång sagt att den som ville bli rik skulle inte arbeta, han skulle slå sig på affärer. En gång i kvartalet fick vi också därhemma besök av en medelålders man som sålde kaffeböner. Han var förmögen och ägde ett stort stenhus i Landskrona. Därav kunde man se, hur lönande det var med affärer. Då slapp man ha så knalt om pengar som jag hade.

Affärer... Skulle inte jag kunna försöka nån lönande affärsverksamhet? En sådan hade jag redan, fastän mycket säsongsbetonad. Vid midsommartid plockade man lijekonvaljer på det särskilda stället i skogen som endast invigda kände till, band snygga buketter och sålde dem sedan vid tåget för 25 öre buketten. Vi var flera om budet, det gällde att springa utefter vagnarna och göra upp affärerna raskt, ty tåget höll bara ett par minuter. Jag tänker på Stina med de långa flätorna. Hon stod mitt på perrongen med ett helt fång härliga och doftande konvaljebuketter i famnen och såg blyg ut. Tåget kom, och hon var inte tilltagen som vi andra. När tåget gick, stod hon där med tårar i sina vackra ögon utan att ha sålt något. Hon såg så söt och hjälplös ut, att jag rördes, och eftersom mitt lager var utsålt, köpte jag en bukett av henne för 25 öre och sålde den sen vid nästa tåg.

Hon sken upp och sprang genast bort till butiken för att köpa karameller.

När konvaljesäsongen var slut, återkom tankarna på nån annan lönande affärsverksamhet. Att man skulle sälja något var klart, men vad skulle det vara? Jag närde vilda drömmar om att annonsera och sälja något liksom Ählén och Holm och med tiden få en stor firma. Bristen på startkapital stoppade företaget före starten, inte heller vågade jag diskutera planerna med någon av rädsla för att bli utskrattad. Jag var mycket rädd för att bli utskrattad. En omgång stryk glömde man rätt så fort, men hänfulla miner och ord satt länge kvar och gnagde i det innersta samt framskapade mindervärdestankar.

Nu gällde det alltså att få någon lönande artikel att sälja, en sak, som många personer hade behov av. Jag gick ute i vår lilla trädgård med händerna i byxfickorna, såg på växterna och funderade. Därhemma älskade vi vår trädgård och följde dess utveckling för varje dag. Vi hade från barnsben påverkats till detta av far, vars stora hobby var att syssla med bin och blommor. Som jag nu gick där och fantiserade, stod min köpenskap plötsligt klar för mig. Jag skulle sälja cigarrer! En cigarr skulle man kunna sälja till nästan vem som helst. Sådana ting som handelsrättigheter och statligt tobaksmonopol kände jag kanske inte då till, i varje fall bekymrade det mig föga. Jag visste nu att jag skulle sälja cigarrret.

En inventering av kassan gav vid handen, att nödigt startkapital för affärsrörelsen saknades. Inte heller vågade jag be far eller någon annan om sådant. Då visste jag att det hela skulle avstyrkas, därför beslöt jag att tåga. Andra utvägar måste sökas, och jag gick tyst och funderade.

Man höll på med omläggning av spår på bangårdsområdet vid järnvägsstationen, och ett stort gäng banarbetare var där i verksamhet. Dem utsåg jag till offer, dem skulle jag försöka sälja cigarrer till. De skulle inte sladdra om det, vilket jag kunde riskera, om jag besökte gårdarna eller stugorna i byn, där man kände mig alltför väl. Banarbetarna hyste jag större förtroende för.

En dag steg jag tveksamt in i affären till fröken Benny. Jag hade smugit mig dit, ingen därhemma visste om det.

— Vad skulle du ha i dag? Hon log mot mig, och det gick lättare att framföra ärendet.

— En liten låda cigarrer... om jag kunde få dem på kredit!

— Skulle din far ha dem då? Benny var förvånad, far brukade sända efter snus men aldrig cigarrer, det låg liksom över hans stånd och villkor.

En stark frestelse brände inom mig. Jag kunde få cigarrerna på kredit i fars namn utan vidare om jag sa att han skulle ha dem. Å andra sidan var det ju lögn. Far och mor litade på mig, och jag hade alltid utträttat deras ärenden till punkt och pricka, aldrig svikit deras förtroende. Skulle detta komma fram... jag bävade invärtes. Då skulle jag stå inför dem som en lögnare, och jag fruktade deras ögon och förebräelser inför en sådan uppgörelse. Nej, detta måste vara min egen affär, jag måste själv ta risken.

— Nej, jag skulle ha cigarrerna själv. Fröken Benny skrattade.

— Du har väl inte börjat röka än, min lille vän?

Jag blev mycket förlägen men talade om som det var, att jag tänkte sälja cigarrerna och att jag skulle komma och betala dem, så fort jag sålt dem. Jag ville förtjäna pengar.

Fröken Benny blev allvarsam.

— Det går nog inte, min lille vän, det är förbjudet för dej att sälja tobaksvaror. Men du ska få något av mej istället!

Hon gjorde i ordning en strut karameller och gav mig. Jag tog emot och tackade men kunde inte hjälpa att ögonen fylldes med besvikelsens tårar. Min fint uttänkta plan hade gått om intet. Fröken Benny såg på mitt ansikte. Jag vände mig om för att gå.

— Hördu min lille vän, vänta ett slag!

Småleende letade hon fram en liten papplåda, tog fram tre stora cigarrer med maggördel på, virade silkepapper om dem och lade dem i lådan.

— Se här, dem får du av mej, men du behöver ju inte precis gå och tala om det!

Jag tog emot lådan, tog i hand och tackade, och världen blev ljusare. Nu skulle jag ut och sälja cigarrer, en sak som så intensivt upptagit mina tankar den senaste tiden, att det kändes som en stor lättnad att få göra det. Glad traskade jag utåt bangården för att få tag i banarbetarna.

De hade sin arbetsplats långt bortom så småningom kom jag dit. De var upptagna med sitt arbete och tog ingen notis om mig. De trodde väl att jag endast var nyfiken och ville se på dem. Småningom tog de sig en paus, då öppnade jag min låda och körde fram med ärendet. Ett samfällt gapskratt mötte mig. Jag stod stilla och skämdes. Jag såg helt plötsligt affären i ett annat ljus, insåg hur dum och barnslig jag var. I den stunden mognade jag ett gott stycke till man. Utan ett ord vände jag mig sammanbitet om för att gå. Jag stod inte kvar för att bli utskrattad och krusade inte dem för att köpa cigarrer.

Det fanns i laget en ung man som hette Martin, han kände oss alla därhemma, jag var skolkamrat med hans systrar. Han tyckte väl synd om mig för hänskrattet och kom springande efter mig.

— Hördu — jag köper dina cigarrer, vad ska du ha för dem?

SJUKDOMENS SPRÅKHISTORIA

Lungsot är två ord i ett; lunga och sot, som är ett gammalt ord för sjukdom; jämför t.ex. gulsot. Ordet sot finns också i gamla uttryck som t.ex. "söka bot där man tagit sot". Danskarna har ordet lungsot, norrmännen lunge sott, islänningarna lungnasott och tyskarna lungensucht. Ordet lungsot fanns redan i fornsvenskan, då man sade lungo sot.

I svenskt tryck har redaktionen för Svenska Akademiens stora "Ordbok över svenska språket" första gången påträffat ordet lungsot i Laurentius Petri 1557 utgivna bok: "Emoot dryckenskap". Det framgår av olika citat att ordet lungsot på den tiden fick gälla all slags sjukdom i lungorna. I "Svenska Merkurius, 1757, talas om"... vissa slags lungoter..."

Redan 1702 betyder ordet lungsot för Urban Hiärne just lungtuberkulos, när han beskriver denna sjukdom i sin bok: "Grundlig underrättels huru mineralvatnet wid Medewij uthi Östergöthland bäst skal brukas."

Ordet lungsiktig har också flitigt använts. Det har fått beteckna både den som redan har lungsot, och den som har anlag för lungsot. Ordet lungsiktig påträffas i litteraturen första gången 1711 enligt Svenska Akademiens expertsamling. Men ordet lungsiktig betydde också drag som var utmärkande för personer som led av lungsot eller røjde anlag därför, i meningar sådana som denna från 1827: "En lungsiktig rodnad sväfvar öfver" (Forts. sid. 24)

Vi kom överens om priset och han gav mig tio öre extra. Glad i hågen gick jag tillbaka till affären och fröken Benny. Hon log då jag kom in.

— Nåå, hur gick det med cigarrerna?

— Jag har sålt dem och nu vill jag betala min skuld för dem.

— Du fick dem av mej och jag vill inte ha betalt.

Men där stötte fröken Benny på motstånd. Jag hade köpt cigarrerna på kredit och nu skulle jag betala dem. Jag lade fram pengar på disken. Affären skulle gå så som jag tänkt mig, det var på något sätt en seger. Och en inställning har jag haft sen tidiga barnsben — inte ta emot varken understöd eller nådegåvor. Det känns underbart att kunna klara sig själv.

Fröken Benny förstod mig. Hon var en god psykolog.

— Nåja, då får jag ge dej nåt annat en annan gång.

Hon tog emot pengar för cigarrerna och min kreditsskuld var avklarad. Fylld av tillfredsställelse sprang jag hem, jag hade varit länge borta och far och mor visste inte var jag hållit till. I fickan hade jag fyrtio öre, tio öres förtjänst på varje cigarr plus den tioöring Martin lämnat som dricks på affären. Allt hade gått bra.

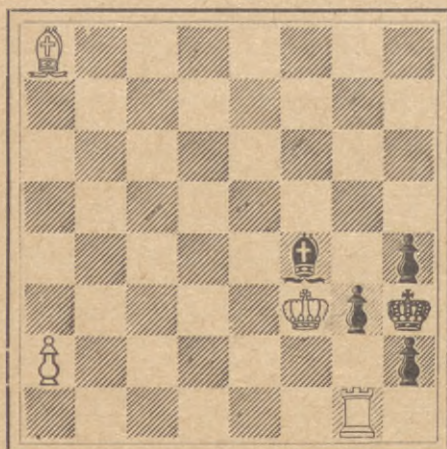
Det var mitt livs första och hittills enda cigarraffär, och jag kommer aldrig att glömma den. Någon framstående affärsman har jag aldrig blivit, och kanske hänskrattet vid mitt första varuutbud har någon skuld i det. Att resa omkring och övertala folk att köpa någonting eller ta en livförsäkring har jag aldrig kunnat välja till yrke. Veterligen har ingen sört över detta förhållande.

Fritz Bengtsson

Redigerat av
A. HILDEBRAND

STUDIE
av Rune Asplund
(Original för Status)

Vit drar och vinner

Den lilla studien som presenteras ovan är lagom lätt för en funderare i hängmattan. Plocka inte fram brädan och pjäserna, ty det bör gå att lösa den ändå. Sommarlätt och trevlig som den är. Lösningen hittas på sidan 13.

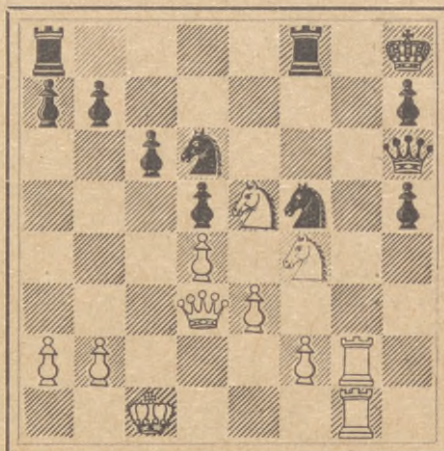
SAMARBETE

är dagens lösen. En vis schackspelare sade en gång, att: "för att vinna ett schackparti, måste man hjälpas åt!" Denna san-

ning tarvar ingen modifikation, ty vägrar bägge spelare att göra fel, så måste partiet få ett oavgjort förlopp. Samma resultat kan det bli även vid alltför stor ömsesidig hjälp, då den enes feldrag uppväger den andres dito.

Titta på följande "samarbetsexempel". Partiet spelades i Hastings mellan ryske stormästaren M. Taimanov och den unge och mycket lovande engelske studenten H. Persitz. Efter svarts 27:e drag uppkom följande ställning:

Persitz

Taimanov

Svart drog här 27. —, Sd6—e4??, vilket kan betecknas som ett strålände exempel på god "samarbetvilja". Därpå följde en tornschack... (resten kan man väl gissa sig till — eller hur?).

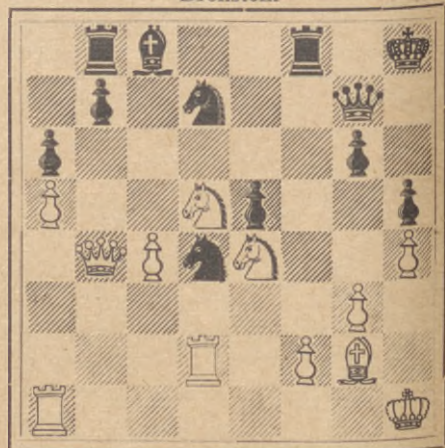
Ett annat gott exempel på "teamwork", som har sin givna plats i schackhistoriska böcker under rubriken "stormästargrodor" är följande.

I VM-kandidaternas tävling i Amsterdam våren 1956 möttes i första rondan

ryssarna Petrosian och Bronstein. Den förstnämnde spelade starkt och fick så småningom upp en uppenbar vinstställning. Bronstein hänvisades till att fördriva tiden genom "ping-pong-spel" med sin springare.

I diagramställningen fortsatte spelet med:

Bronstein

Petrosian

29. — —	Sd4—f5
30. Ta1—d1	Sf5—d4
31. Td1—e1	Sd4—c6

I den dåliga ställningen spelar svart "ping-pong" med sin springare, ty han är redan ganska hjälplös.

32. Db4—a3	Sc6—d4
33. Td2—b2	Sd4—c6
34. Te1—b1	Sc6—d4
35. Da3—d6	— —

Enklare var 35. Sg5, Sf6. 36. Se7 osv.

35. — —	Sd4—f5
36. Se4—g5??	— —

Vit märker inte att hans dam står i slag!

36. — —	Sf5×d6
37. Uppgivet.	— —

Snöpligt!

Kring schackspelets historia

Många färgrika sagor har berättats om uppfinningen av schackspelet och om dess historia. I själva verket är sanningen om dess tillkomst okänd. Troligt är att hinduerna kan ta åt sig äran av schackspelets införande.

I dag spelas schack överallt från Nordkap till Eldlandet, det är mycket vanligt i Asien och i Sumatras djungler träffade forskningsresande Bob Davés på en backstam där männen knappast gjorde något annat än spelade schack. Dr Emanuel Lasker, en av alla tiders största schackmästare, berättar om kinesiska mandarinerna som på ett hundraturorsbräde spelade ett för vanliga schackspelare oerhört invecklat spel.

I en av Jules Vernes bästa böcker, Kapten Hector Servadacs resa i världsrymden, sitter två engelska officerare på en klippta vid Gibraltar och spelar schack.

De sitter som buddhabilder över sitt bräde och spelar som det anstår av jäkt oanlupnagardesofficerare och allvarliga älskare av spelet. Under spelets gång inträffar ett antal komplikationer i yttervärlden: jorden kolliderar med en komet, spelare och pjäser strös ut över golvet. Men de båda spelarna plockar upp sig själva och sina pjäser, ordnar partiställningen på nytt och efter att ha utbytt några fåmålade repliker angående intermezzot försjunkar de i orörligt grubbel över sina kombinationer.

Schack både lätt och svårt

Jules Vernes människotyper är ju vanligtvis inte särdeles verklighetstroga. Men författaren valde exemplet med schack för att illustrera människor i deras oberördhet gentemot händelserna i världen.

Den som en gång råkat i schackspelets magiska nät brukar ju också vara en människa som helt går upp i spelet och knappast "hör eller ser annat".

Lika svårt som det är att spela schack bra, lika lätt är det att lära dess grunder. Antalet drag som en schackspelare har möjlighet att fundera ut under ett parti är nästan obegränsat. Under ett parti de sex första dragen lär finnas miljoner möjliga kombinationer. Ingen människa kommer väl heller någonsin att räkna ut hur många möjligheter som finns i ett helt parti.

C. A.

● SJUKDOMENS...

(Forts. fr. sid. 23)

kinden." Vissa författare började använda ordet lungsiktig i andra sammanhang, för att beteckna något som var svagt och kraftlöst och utan must, som när en författare 1873 utbreddes sig över "...vår moderna, lungsiktiga konst...".

H. V.

VISSTE NI...

att den största börda kungs- och havsörnen kan lyfta med väger 3 kg?

att i slutet av 1800-talet fanns vandringsduvan i USA i flockar om flera miljoner men redan 1906 var den helt utrotad som vild? År 1914 dog den sista tama vandringsduvan!

att duvhökens ungar dör med boet fullt av mat om honan omkommer? Hanen kan nämligen ej stycka födan åt ungarna!

att sjöfåglarna knipa och storskrake gärna vill häcka i holkar?

att man ofta finner andfåglar som häckar i skrattmåskolonier? Måsarna skyddar dessa mot äggrövande kråkor!

att de största äggen som förekommer i våra dagars fågelvärld läggs av afrikanska strutsen? De har en längd av 15 cm och väger ca 1.450 gram — eller lika mycket som 24 hönsägg! Men de utdöda jättestrutsarna på Madagaskar lade ägg som innehöll 8 liter!

att kolibrin helt saknar fötter?

att det finns en kolibriart som lägger de minsta fågelägg? De är endast 6 mm långa!

att det förekommer i vårt land en fjäril som med vissa fåglar flyttar till sydliga länder? Det är amiralen — pyrameis atalanta — som årligen flyttar den långa vägen från södra Europa!

Tick-skratt

— Tycker du det där var vidare fin-känsligt av dig, Gullan?

— Varför skäller du mig alltid för björn? Jag har väl aldrig krävt dig på ett öre?

— Jag är traktorskötare.
— Oh, rider ni in dem också?

INTERNATIONELL KAMP MOT HJÄRTSJUKDOMAR

Finland, Sverige och en rad andra länder har inom världshälsoorganisationen WHO:s planerings- och budgetkommitté stött ett indiskt förslag om att WHO i ännu högre grad skall ge sitt stöd åt forskningen rörande hjärtåkommorna och kampen mot dessa.

I det indiska förslaget heter det bl. a., att det är skäl att särskilt ägna uppmärksamhet åt de befolkningsgrupper som lider av reumatiska sjukdomar, har för högt blodtryck eller störningar i blodomloppet, enär de flesta fall av hjärtsjukdomar förekommer inom nämnda grupper. I Storbritannien har man konstaterat, att reumatiska sjukdomar i åtta fall av tio är anledningen till hjärtlidanden bland barn. Hjärtsjukdomar med reumatiska orsaker är rätt vanliga i tropikerna, särskilt i Indien, där de utgör 20 procent av alla förekommande hjärtåkommor.

Enligt vad amerikanska specialister har utrett, är högt blodtryck den vanligaste orsaken till hjärtsjukdomar i hela världen. Man räknar, att minst en femtedel av befolkningen i USA lider av högt blodtryck.

Störningar i blodomloppet hör till de åkommor som är på frammarsch i många länder. Ofta drabbar de människor som står på höjden av sin arbetsbana, i särskilt hög grad de intellektuella yrkena, affärsmän och människor som intager nyckelpositioner på livets olika områden. Unga åldersgrupper har på senare år i allt högre grad blivit offer för dessa lidanden, som för med sig höggradig invaliditet och som därför medför betydande ekonomiska förluster för staten. Världshälsoorganisationen WHO har därför uppmanats att påskynda forskningen på detta område på internationell bas.

● INDISK BABY...

(Forts. fr. sid. 4)

Den internationella kontrollen

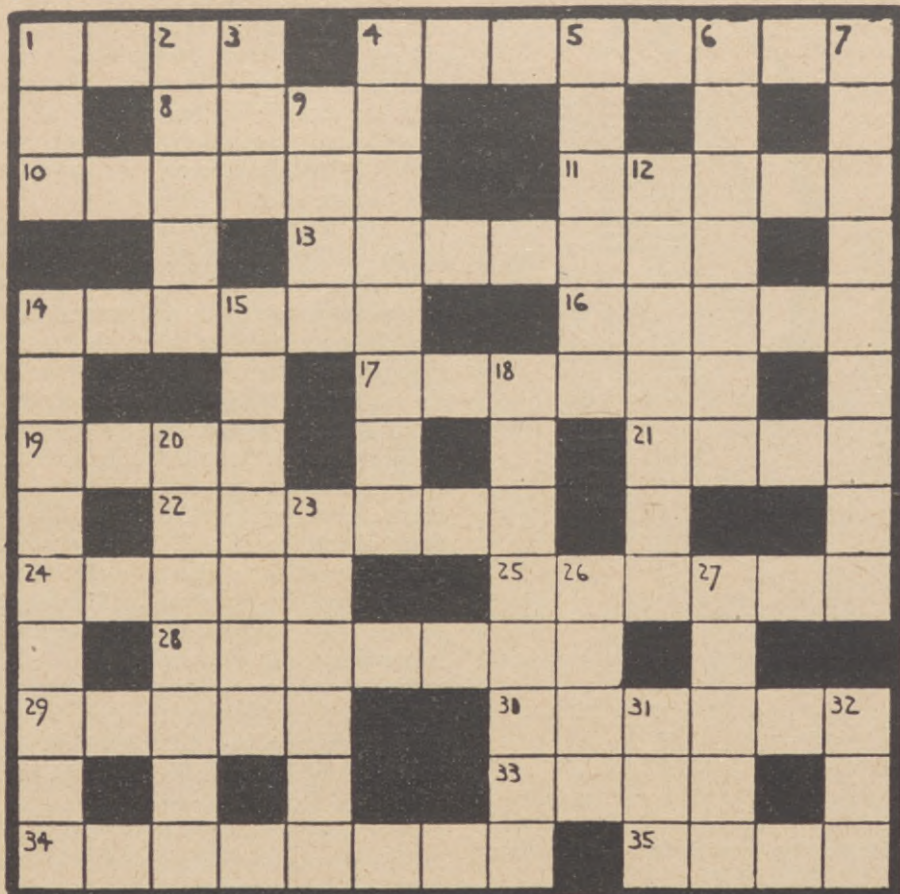
1953 undertecknades emellertid FN:s opiumkonvention, som pålägger varje land, där opiumvallmon överhuvudtaget odlas, att upprätta ett kontrollsystem, inom ramen för vilket licenser för odling och produktion av opium ges åt statens myndigheter. I dessa länder infördes samtidigt statsmonopol på uppköp och försäljning samt eventuell

export av opium. Opium får enligt de nya bestämmelserna i dessa länder överhuvudtaget ej användas för andra ändamål än rent medicinska. Dock har under en övergångsperiod vissa undantag tillåtits, bl. a. i områden där missbruket varit utbrett 1950. Inom 15 år, räknat från 1950, skall dock dessa undantag falla bort.

Det internationella avtalet ger sju länder rätt att exportera opium, nämligen Grekland, Jugoslavien, Bulgarien, Turkiet, Sovjet, Iran och

Indien. Avtalet träder i kraft när 25 länder har ratificerat det eller förklarat sig vara anhängare av dess bestämmelser, bland dem de länder, som är storproducenter av råvaran opium eller de mediciner och preparat som framställes av densamma. Hittills har 15 länder godkänt avtalet, bland dem USA, Frankrike och Japan, som hör till de största producenterna av morfin och andra opiumpreparat, samt Indien, som levererar betydande mängder råvara.

KORSORD nr 8

VAGRÄTA ORD

1. Hur en nolla är skapt. (4)
2. Ensam i bräcklig farkost. (8)
3. Nästan naken neger nedanom Nyassa. (4)
4. En teknisk detalj eller krögarfrun hos Bellman. (6)
5. "Ej fanns regn uti skyn, lantman, grön uti syn, stod och blängde mot himmelens fäste." (5) (Sehlstedt)
6. Ni ser, att här kommer en. (7)
7. Är luften i en tobakshatares hem. (6)
8. Kristen auktoritet och brukar ogräs i Skåne. (5)
9. Det fanns sju i Efesus. (6)
10. Är älvan som poetisk uppenbarelse. (4)
11. Brukar det på julkort. (4)
12. Mellan topp och rasande. (6)
13. Pristagares vana. (5)
14. Sveriges flagga. (6)
15. Att resa efter Bædeker. (7)
16. När fruntimmer bada. (5)
17. Gossen som växer på träd. (6)
18. En flygares bas. (4)
19. Var Strindbergs första fru. (8)
20. Av största vikt för nativiteten. (4)

LODRÄTA ORD

1. En kallblodig en. (3)
2. Montezuma. (5)
3. Vatten och aska. (3)
4. Den fala kvinnan i mera kultiverad form. (8)
5. Berätta. (6)

6. Gäckande ljus. (7)
7. Plats för toto-totto. (9)
8. En högdramatisk kung. (4)
9. Är väl fredagen den 13:de. (7)
10. En svampanrättning som ätes med sked. (9)
11. Vi söka nu en melodi med trenne u och vemod i. (7)
12. Starkt marsvin. (8)
13. Bli vi genom propaganda. (7)
14. Gör att det hela går smärtfritt. (6)
15. Amerikansk nyckelindustri. (4)
16. En skicklig trädfällare. (5)
17. Oaccentuerad tanke. (3)
18. Mat och stryk.

Tävlingsregler

Lösningar till korsord nr 8 skall vara Status' redaktion, Postbox 4149, Stockholm, tillhanda senast den 5 sept. 1956. För att komma med i prisbedömningen måste tävlingsförsändelse vara märkt "Korsord nr 8". Glöm ej att tydligt ange namn och adress! Två priser, ett på tio och ett på fem kronor utdelas. Lösning och pristagarnas namn kommer i oktobernumret 1956.

Lösning till korsord nr 6

VAGRÄTT: 1. Retusch. 5. Gök. 8. Milis. 9. Rimsmed. 10. Antik. 11. Smicker. 13. Aska. 15. Skollärlarinna. 18. Näsa, 19.

● EN DIKTBOK ...

(Forts. fr. sid. 7)

organiskt som när roten skjuter skott, blad och knopp.

Visst finns det ting i det lilla häftet, som rent verstekniskt kunde diskuteras. Men i vilken diktsamling finns inte sådant? — Det ges något som heter *licentia poetica*, som alla skalder, även de största, måste återopa.

Marie-Anne Bergman-Larby kan med psykologisk skärpa i några rader fånga in en hel moralfilosofi:

"För stark för att hata
för svag för att slå
när pilar borrar
mitt oklädda hjärta
självhävdelsens triumf
smög jag förbi
skamsen
gömmande ögonen i gräset."

Både stolthet och resignation talar ur följande strof:

"Jag känner storhet att människa vara
längtan till frihet men ändå förbli
en genklang i utstötta provades skara
få fullödigt leva — fast somt går förbi."

I en nästan romantisk naturstämning får hon enkelt och okonstlat in ett vemod som griper för att det är så behärskat:

"Jag vandrar ensam
när skuggorna sakta tättnar
bland furornas siluetter
i bleka månars dälдер."

En dikt heter "Jag mötte min längtan". I den finns fyra rader, slutraderna, som jag måste citera:

"Min blomma, den blå
växte högre i dunklet
och rodnade häftigt
när pilarna silvrade källan."

Koncentrationen och det enkelt självklara i formen kommer mig att tänka på kinesisk lyrik. — De fyra raderna är skrivna av en verklig poet.

E. R-s

Vindögd. 22. Semit. 24. Ursäkta. 25. Alarm. 26. Essen. 27. Element.

LODRÄTT: 1. Ramsa. 2. Tilltro. 3. Sån-skål. 4. Herrskräddare. 5. Gummi. 6. Mimik. 7. Andorra. 12. Maas. 14. Säng. 15. Sovkupé. 16. Raskare. 17. Nämnare. 20. Nasus. 21. Ömkan. 23. Tomat.

Pristagare: 1:a pris å 10 kr: K. E. Kru-sell, Smittens backe 3, Visby. 2:a pris å 5 kr: Runa Sandquist, Oskarstorget 14, Örebro.

BORÅS

BORÅS EXPORTAFFÄR

Köpare till
Järn- o. Metallsrot samt Textilavfall
Kråkeredsvägen 6 — Telefon 156 20
— BORÅS —

HÖÖR

VID BESÖK I HÖÖR, ät och bo på
Järnvägshotellet

God mat och gott kaffe — propra rum
Tel. 25

MALMÖ

Fråga alltid efter **S:T KNUTS**
Vatten och Läskedrycker
S:T KNUTS VATTENFABRIK
Malmö — Telefon 211 80

PÄRS KEMISKA

Tel. 801 80, Malmö
Lund — Landskrona — Trelleborg

MALMÖ

Frans Bergström Eftr.

Grönegatan 60, Malmö
Tel. 226 23, 157 30, 97 89 85

Tomater, Blomkål, Grön gurka
till dagens billigaste partipriser

BERNH. PERSSON GJUTERI

MALMÖ Tel. 836 25

TEATERKAFÉET

PILDAMMARNÄ

REKOMMENDAS

Tel. 255 26

KÖP SOLSTICKAN

Fredrik Nyström AB

Tel. 705 40

MALMÖ

Kaffe — Konserver

Specerier — Frukter

Konfektyrer

Jeppssons Pälsvaruaffär

MÖLLEVÄNGSGATAN 31 B

Tel. 176 59 MALMÖ Tel. 176 59

Stilfullt och välgjort arbete

Humana priser

Lundin & Lindberg

Tel. 313 64 Väduren 21 Tel. 313 64
ESKILSTUNA

ARBETSGLÄDJE

Uppmätt och färdigförpackat material för flättnings-
arbeten av olika slag såsom kakfat, serverings-
brickor, blomkorgar m. m. Populära och lättsålda
modeller, begärliga på den öppna marknaden!

Rekvirera fullständig katalog!

Vårt arbetsmaterial tillverkas och förpackas av
sjuka och partiellt arbetsföra vid Arbetstränings-
verkstaden vid Värnhems Vårdhem i Malmö. Vi
vänder oss till sjukhus och vårdanstalter för att i
samarbete med arbetsterapien ge sysselsättning åt
sjuka och partiellt
arbetsföra.

Två exempel ur vår katalog

HOBBYMATERIAL

Pilgatan 9, Malmö Tel. 163 94
Arbetslokaler: Värnhems Vårdhem, Malmö

Carneruds

för modern inredning!

De nya tongångarna i modern möbelstil med friska, djärva initiativ i formgivning och färgsättning har fått rikligt utrymme bland Carneruds stora sortering av möbler och textilier. Grundmurad fackkunskap och mångårig erfarenhet har gett oss möjlighet att skapa kontakt med de yppersta av svenska och utländska möbeltillverkare.

Inget uppdrag är
för stort...

Inget uppdrag är
för litet...

för Carneruds, när det gäller
att skapa en harmonisk in-
redning inom en snävt till-
tagen ekonomisk ram.

På toppen
när det gäller
modern inredning —

Carneruds

GÖTGATAN 21

Tel. (växel) 44 01 65

Filial i Sundbyberg:

JÄRNVÄGSGATAN 46-48

MÖBLER
MATTOR
GARDINER
ARMATUR

Allsidig heminredning